

GA

2016

GASUMIN TILINPÄÄTÖS

GASUMIN TILINPÄÄTÖS 2016

Julkaisija
Gasum Oy
PL 21, Miestentie 1
02151 Espoo

Painos
350 kpl

Paperi
Kansi Cocoon Offset 250 g/m²
Sisäsivut Cocoon Offset 100 g/m²

Tietoja Gasumin raportoinnista
Julkaisu esittelee Gasumin vuoden 2016 tilinpäätöksen. Painettu vuosikertomus on saatavilla suomeksi ja englanniksi. Yritysvastuu-raportti 2016 saatavilla verkossa suomeksi ja englanniksi.

www.gasum.fi

SISÄLLYSLUETTELO

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Konsernituloslaskelma	6
Laaja konsernituloslaskelma	6
Konsernitase, vastaavaa	7
Konsernitase, vastattavaa	8
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista ..	9
Konsernin rahavirtalaskelma	10

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT 11

1. Perustiedot	11
2. Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista	11
3. Keskeiset kirjanpidolliset arviot ja harkinnanvaraiset erät	18
4. Rahoitusriskien ja pääomarakenteen hallinta ..	19
5. Johdannaisinstrumentit	22
6. Liikevaihto	23
7. Materiaalit ja palvelut	24
8. Henkilöstökulut	24
9. Poistot ja arvonalentumiset	25
10. Liiketoiminnan muut kulut	25
11. Tilintarkastajan palkkiot	25
12. Rahoitustuotot ja -kulut	25
13. Tuloverot	26
14. Yrityshankinnat ja -myynnit	27
15. Liiketarvo	28
16. Aineettomat hyödykkeet	29
17. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	30
18. Rahoitusinstrumentit	31
19. Myytävissä olevat sijoitukset	32
20. Osuudet pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävistä sijoituksista	32
21. Muut pitkäaikaiset saamiset	33
22. Myyntisaamiset ja muut saamiset	33
23. Vaihto-omaisuus	34
24. Rahavarat	34
25. Laskennalliset verot	35

26. Osakepääoma	36
27. Varaukset	36
28. Lainat	36
29. Muut pitkäaikaiset velat	37
30. Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	37
31. Työsuhde-etuudet	38
32. Etuusperusteiset eläkejärjestelyt	38
33. Ehdolliset velat	41
34. Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	42
35. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	42
36. Lähipiiri	42
37. Konserniyritykset	43

HALLINNOINTIPERIAATTEET 44

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS

Emoyhtiön tuloslaskelma	45
Emoyhtiön tase	46
Emoyhtiön rahoituslaskelma	48
Emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	49
Emoyhtiön tuloslaskelman liitetiedot	50
Emoyhtiön taseen liitetiedot	53
Maakaasuliiketoimintojen eriyttäminen	59

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITONJAOSTA 70

TILINPÄÄTÖKSEN JA TOIMINTA- KERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUKSET SEKÄ TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ 70

TILINTARKASTUSKERTOMUS 71

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 1.1.-31.12.2016

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Vuonna 2016 energia- ja ilmastopoliittinen toimintaympäristö kehittyi Gasumin kannalta suotuisasti. Maailmanlaajuinen Pariisin ilmastopöytäkirja astui voimaan loppuvuodesta 2016 ja lisäksi merkittäviä energiapolitiittisia linjauksia tehtiin Euroopan unionin sekä kotimaan tasolla. Euroopan komission energia-asioiden kesä- sekä talvipaketit sisälsivät mm. vähäpäästöisen liikenteen sekä uusiutuvan energian kannalta keskeisiä toimenpide-ehdotuksia, jotka tukevat vahvasti Gasumin liiketoimintaa. Suomessa hallitus julkisti uuden kansallisen energia- ja ilmastostrategian, jossa nostettiin esille kaasun merkittävä asema siirtymäkaudella kohti hiiletöntä energiajärjestelmää. Strategiassa korostettiin erityisesti biokaasun asemaa liikenteen polttoaineena ja tavoitteena onkin, että Suomessa olisi vuonna 2030 vähintään 50 000 kaasukäyttöistä autoa.

World Energy Councilin (WEC) tuoreen arvion mukaan energian globaalin kysynnän uskotaan kääntyvän laskuun ennen vuotta 2030. Energian loppukulutuksen osalta sähkön kysynnän uskotaan kuitenkin kasvavan merkittävästi, ja lisäys tullaan tuottamaan pitkälti uusiutuvalla energialla. Kokonaisuudessaan fossiilisten polttoaineiden osuus voi laskea merkittävästi, mutta muihin fossiilisiin polttoaineisiin verrattuna vähäpäästöisen maakaasun käytön arvioidaan globaalilla tasolla kasvavan tasaisesti.

LNG:n tuotantomäärät kasvavat erityisesti Yhdysvalloissa ja Australiassa. Tämän ennustetaan parantavan LNG:n saatavuutta sekä vähentävän markkinahintojen heilahtelua. Kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO teki lokakuussa päätöksen vähentää globaalisti meriliikenteen rikkipäästöjä 0,5 prosenttiin polttoaineen koostumuksessa vuoteen 2020 mennessä. Nykyinen raja on 3,5 prosenttia. Lisäksi IMO päätti hyväksyä Itämeren ja Pohjanmeren typenoksidipäästöjen erityisalueiksi (NECA) vuodesta 2021 eteenpäin. Molemmat päätökset tukevat merkittävästi Gasumin tavoitteita LNG-liiketoiminnan kehittämiseksi.

Suomessa maakaasun kilpailukykyä on pitkään heikentänyt kotimainen energiaverotus sekä öljyn ja kivihiihen alhainen markkinahinta, jotka ovat ohjanneet erityisesti yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon siirtymistä näiden käyttöön. Tämä on johtanut yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa kaasun käyttöön säätövarana tasapainottaessa tuotantoa erityisesti kylminä ajanjaksoina. Fossiilisten polttoaineiden verotuksen edelleen kiristytessä tulee tämä ohjaamaan kysyntää vähitellen uusiutuvien polttoaineiden suuntaan. Kotimaisten ja kansainvälisten ilmastotavoitteiden mukaisesti uusiutuvan energian määrä tulee kasvamaan hyvin merkittävästi tulevien vuosien aikana. Tämä tulee Gasumin osalta ennen kaikkea lisäämään jatkossa erityisesti biokaasun ja nesteytetyn biokaasun kysyntää.

LIIKETOIMINNAN KEHITYS VUONNA 2016

Maakaasun hinta laski vuodesta 2015 ollen alimmillaan kesällä 2016. Maakaasun veroton energiahinta oli kesäkuussa 2016 edullisimmillaan noin 16 % alhaisempi kuin joulukuussa 2015. Maakaasun keskihinta vuonna 2016 oli 22 % edullisempaa kuin edellisenä vuotena. Maakaasun hinta Suomessa on sidottu kivihiihen ja öljyn maailmanmarkkinahintaan.

Maakaasun siirtoverkoston alueella myydyin maakaasun määrä vuonna 2016 oli 24,0 TWh (2015: 26,0 TWh). Alhainen sähkönhinta pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla ja kivihiihen edullisuus ovat vähentäneet kaasun käyttöä yhdistetyssä lämmön- ja sähköntuotannossa. Myös maakaasun verotuksen kiristyminen vuoden 2016 alusta heikensi edelleen kaasun kilpailukykyä erityisesti kivihiihen nähden.

Maakaasun jälkimarkkinoilla kaasupörssissä käytävän kaupankäynnin vuosivaihdoksi muodostui 1 354 GWh (2015: 992 GWh), joka vastasi noin 5 prosentin osuutta koko maakaasun käytöstä Suomessa.

Gasum on Suomessa maakaasumarkkinalain mukainen siirtoverkon verkonhaltija, jolla on verkoston ylläpito- ja kehittämisvelvoite. Vuonna 2016 alkoi Energiaviraston uusi neljävuotinen sallitun tuoton valvontajakso. Edellisellä, vuonna 2015 päättyneellä, valvontajaksolla maakaasun siirtotuotot alittivat sallitun tuoton.

Maakaasun toimitusvarmuus on ollut erinomainen ja se pysyi erinomaisella tasolla myös vuonna 2016.

Maakaasumarkkinalain uudistusta käsitellyt työryhmä sai työnsä valmiiksi vuoden 2015 lopussa ja raportti julkaistiin tammikuussa 2016. Uusi lakiehdotus on edelleen valmisteilla ja hallituksen esitystä eduskunnalle uudesta laista odotetaan keväällä 2017.

LNG-liiketoimintayksikölle vuosi 2016 oli liiketoiminnan kehittämisen aikaa. Yhtiö toimitti vuonna 2016 LNG:tä 384 990 tonnia eli 5,8 TWh (2015: 376 600, eli 5,7 TWh), joka oli 2,2 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. LNG-liiketoimintayksikön myynnin kasvuun vaikutti Suomen ensimmäisen LNG-terminaalin käyttöönotto Porin Tahkoluodossa elokuussa 2016, sillä LNG:n toimitukset teollisuus- ja meriliikenteen asiakkaille käynnistyivät Suomessa suunnitellusti alkusyksystä. LNG-liiketoimintayksikkö solmi vuoden aikana useita uusia LNG:n toimitussopimuksia Pohjoismaissa sekä teollisuudelle että meriliikenteelle.

Skangas AS osti Risavikan LNG-tuotantolaitoksen Lyse-konsernilta 16.4.2016. Yrityskauppa vahvisti LNG-liiketoimintayksikön asemaa LNG-arvoketjussa sekä merkittävänä toimijana Pohjoismaissa. Skangas on osakkaana Manga LNG:n Tornioon rakenteilla olevassa LNG:n tuontiterminaalissa. Terminaalin rakennustyöt etenivät aikataulun mukaan ja terminaali tullaan näillä näkymin ottamaan käyttöön keväällä 2018.

Skangas AS myi Ruotsiin sijoittuvat asiakassuhteensa ja liiketoimintonsa Skangas Business Services AB:lle vuoden 2016 lopussa. Ruotsin liiketoimintaa harjoitettiin aiemmin Norjan yhtiön kautta, mutta liiketoiminnan kasvaessa Ruotsissa siirryttiin maakohtaiseen toimintamalliin.

Biokaasuliiketoiminnassa kehitys jatkui vahvana. Tuotantokapasiteettia lisättiin merkittävästi ensimmäisellä vuosineljänneksellä toteutettujen Biotehdas- ja Biovakka-yrityskauppojen myötä. Gasum käsittelee biohajoavia jätteitä ja tuottaa biokaasua Suomessa yhteensä 7 biokaasulaitoksessa. Uudet biokaasun tuotantolaitokset parantavat mahdollisuuksia tarjota biokaasua teollisuus- ja liikenneasiakkaille erityisesti kaasuverkon ulkopuolella. Gasum teki myös investointipäätöksen Oulun biokaasulaitoksen kapasiteetin laajentamisesta kaksinkertaiseksi. Laajennushanke on osa yhtiön strategista tavoitetta kasvattaa uusiutuva biokaasumarkkinaa.

Biokaasua syötettiin vuonna 2016 kaasuverkkoon noin 80 GWh. Yhtiön biokaasun tuotanto verkon ulkopuolisilla laitoksilla vuonna 2016 oli Suomessa noin 116 GWh. Yhtiö käsitteli biohajoavia jätteitä Suomessa vuonna 2016 noin 261 tuhatta tonnia.

Biokaasun käyttö kasvoi myös liikenteessä, jossa biokaasun osuus oli noin 54 prosenttia Gasumin tankkausasemilla myydystä kaasusta. Vastatakseen kasvavaan liikennekaasun kysyntään Gasum on käynnistänyt 35 tankkausaseman investointiohjelman. Neljän ensimmäisen erityisesti raskaalle liikenteelle tarkoitetun LNG -tankkausaseman toteutus käynnistyi vuoden 2016 aikana avaamalla raskaalle liikenteelle tarkoitettua LNG/LCNG-tankkausasemat Turkuun ja Helsinkiin. EU-komissio myönsi hankkeelle 2,65 miljoonan euron tuen.

Tekniset palvelut -liiketoiminta on tukenut yhtiön muita liiketoimintoja vahvasti. Liiketoiminta on ollut valmistelemassa Porin LNG-tuontiterminaalin käyttöönottoa ja uusien raskaan liikenteen tankkausasemien valmistumista sekä vastannut suunnitellusti siirtoverkoston huolto- ja kunnossapitotöistä.

LIKEVAIHTO JA TALOUDELLINEN KEHITYS

Gasum-konsernin tilikauden 1.1.-31.12.2016 liikevaihto oli 843,4 miljoonaa euroa (2015: 915,5 milj. euroa). Liikevaihdon laskuun vaikutti ennen kaikkea sekä maakaasun että LNG:n myyntihintojen lasku.

Liikevoitto oli 124,8 miljoonaa euroa (2015: 126,4 milj. euroa) ja liikevoittoprosentti oli 14,8 % (2015: 13,8 %). Edellisen vuoden vastaavan ajanjakson liikevoittoon sisältyi kaasun jakeluverkon myynnistä saatu myyntivoitto.

Tarkastelujaksolla LNG-liiketoimintayksikön osuus konsernin liikevaihdosta oli 162,4 miljoonaa euroa (2015: 202,3 milj. euroa) ja biokaasuliiketoimintayksikön osuus 23,6 miljoonaa euroa (2015: 8,9).

Vuonna 2016 Gasum-konsernin oman pääoman tuotto oli 17,7 % (2015: 19,8 %) ja omavaraisuusaste 40,8 % (2015: 39,4 %).

TASE, RAHOITUS JA KASSAVIRTA

Konsernin taseen loppusumma 31.12.2016 oli 1 461,5 miljoonaa euroa (2015: 1 425,5 milj. euroa). Taseen kasvuun vaikuttivat yrityshankinnat. Ennen Risavikan tuotantolaitoksen kaupan toteuttamista laitos yhdisteltiin Gasum-konserniin strukturoituna yhteisönä. Tämä yhdistely purettiin varsinaisen hankinnan yhteydessä ja aiemman käsittelyn sijaan laitos konsolidoitiin hankintahetkestä tytäryhtiönä. Risavikan tuotantolaitoksen hankinnalla ja aiemman strukturoidun yhteisön purkamisella ei ollut merkittävää vaikutusta konsernin taseeseen.

Konsernilla oli 31.12.2016 rahalaitoslainoja yhteensä 497,3 miljoonaa euroa (31.12.2015: 314,0 milj. euroa), joista pitkäaikaisia rahalaitoslainoja oli 448,7 miljoonaa euroa ja lyhytaikaisia lainoja 48,7 miljoonaa euroa. Yhtiö uudisti rahoituksensa ensimmäisen vuosineljänneksen aikana.

Konsernin ja emoyhtiön taseen vaihto-omaisuuteen sisältyy 98,0 miljoonan euron ennakkomaksu ns. "Take-or-Pay"-kaasusta (2015: 149,2 milj. euroa). Nämä maksut ovat kertyneet

TUNNUSLUVUT

1 000 €

	2016	2015	2014
Liikevaihto	843 357	915 456	1 079 042
Liikevoitto	124 804	126 376	5 105
Liikevoitto-%	14,8 %	13,8 %	0,5 %
Omavaraisuusaste	40,8 %	39,4 %	28,4 %
Oman pääoman tuotto-%	17,7 %	19,8 %	-1,1 %
Sijoitetun pääoman tuotto-%	9,6 %	10,4 %	0,7 %
Taseen loppusumma	1 461 527	1 425 547	1 621 103
Korolliset nettovelat	608 683	658 978	656 054
Nettovelkaantumisasaste	102,1 %	117,3 %	142,5 %
Nettovelat / käyttökate	3,5	3,7	12,2

vuosilta, jolloin Gasumin maakaasun ostot Gazprom Exportilta alittivat ajoittain osapuolten välisen pitkäaikaisen hankintatasopimuksen mukaisen vuosittaisen vähimmäishankinnan. Gasum käytti tilikaudella 2016 osan ennakkoon maksettuihin kaasuun ja odottaa saavansa käytettyä loput ennakkoon maksetuista kaasuista tulevina vuosina.

INVESTOINNIT

Gasum-konsernin investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin vuonna 2016 olivat yhteensä 51,3 miljoonaa euroa (2015: 45,6 milj. euroa). Näistä valtaosa liittyi Porin LNG-terminaaliin, jonka kaupallinen käyttö aloitettiin syyskuussa 2016. Investointeja kohdistui myös uusien tankkausasemien rakentamiseen sekä biokaasulaitoksen rakentamiseen Riihimäelle. Merkittävimmät yritysinvestoinnit kohdistuivat Risavikan LNG:n tuotantolaitokseen sekä Biotehdas- ja Biovakka-yhtiöiden hankintaan. Saadut investointiavustukset konsernissa olivat 17,4 miljoonaa euroa, joista suurin osa kohdistui Porin terminaaliin.

LAATU, YMPÄRISTÖ JA TURVALLISUUS

Gasumin toimintatapoja ohjaa integroitu toimintajärjestelmä, joka kattaa sertifioidut laatu-(ISO 9001), ympäristö-(ISO 14001), energia-(ISO 50001), työturvallisuus-(OHSAS 18001) ja kestävyysjärjestelmät. Toimintajärjestelmää sovelletaan Gasum-konsernin yhtiöihin ja toimintoihin sekä konsernin myymiin tuotteisiin ja palveluihin. Toimintajärjestelmäkokonaisuuden vaatimuksenmukaisuutta arvioidaan vuosittain sekä yhtiön sisäisillä että ulkoisen toimijan suorittamalla auditoinneilla. Skangasilla on käytössään erillinen sertifioitu laatujärjestelmä.

Uusien biokaasulaitostoimintojen integrointi Gasumin toimintajärjestelmään aloitettiin liikenteelle myytävän biokaasun kestävyysjärjestelmän laajentamisella koskemaan Riihimäen biokaasulaitosta. Asiassa saatiin Energiaviraston päätös marraskuussa 2016. Lisäksi Gasum Biotehdas Oy:n biokaasulaitostoimintoja kehitettiin vastaamaan ISO 9001 mukaista laatujärjestelmää ja integroitiin osaksi Gasumin toimintajärjestelmää. Biokaasuliiketoiminnan laatujärjestelmä arvioitiin ulkoisen toimijan puolesta joulukuussa 2016.

Gasumin toiminnan merkittävät ympäristövaikutukset syntyvät kaasun metaanipäästöistä. Uusien biokaasulaitosten myötä Gasumin toiminnalla on myös huomattavia positiivisia ympäristövaikutuksia. Yhtiö on merkittävä kiertotalouden edistäjä, jätteen kierrättäjä ja ravinnekierrätyksen edelläkävijä.

Työturvallisuuden parantamiseksi toteutettiin vuoden aikana lukuisia turvallisuuskulttuurin parantamista tukevia ja aktivoivia toimenpiteitä. Työtapaturmia sattui yhteensä 17 kpl, joista vain 7 johti vähintään yhden päivän poissaoloon.

TUTKIMUS- JA KEHITYSHANKKEET

Gasumin tutkimus- ja kehitystoiminnan pitkän tähtäimen tavoite on edesauttaa hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtymistä. Yhtiön strategian toteuttaminen edellyttää vahvaa T&K-toimintaa.

Vuonna 2016 Gasum on tukenut uusiutuvan kaasun tutkimus- ja kehitystyötä kansainvälisten ja kotimaisten huippu-tutkimushankkeiden kautta. Kehitystyötä tehdään myös partneriverkostoissa asiakkaiden ja raaka-ainetoimittajien kanssa. T&K pyrkii palvelemaan liiketoimintoja suuntaamalla tarjontaa uusiutuville energiamarkkinoille. Tutkimukseen ja kehitykseen panostus näkyy myös rekrytointeina mm. uusiutuvan kaasuntuotannon osaamisen kartuttamisessa.

Tekniikan edistämistätiön (TES) hallinnoimasta Gasumin kaasurahastosta jaettiin vuonna 2016 apurahoja 16 kpl, arvoltaan yhteensä 108 000 euroa.

HENKILÖSTÖ

Gasum-konsernin henkilöstömäärä kasvoi ennen kaikkea toteutettujen yrityskauppojen myötä vuonna 2016. Gasum-konsernin palveluksessa oli vuoden 2016 lopussa 375 henkilöä (2015: 310). Konsernin palveluksessa oli vuonna 2016 keskimäärin 370 henkilöä (2015: 319 henkilöä).

Gasum-konsernissa oli vuonna 2016 käytössä koko henkilöstöä koskeva voittopalkkiojärjestelmä. Lisäksi konsernin avainhenkilöillä oli tulospalkkio- ja ylimmällä johdolla pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmä. Palkitsemisjärjestelmät noudattavat valtion omistajaohjauksen antamia ohjeita palkitsemisesta.

YHTIÖN OMISTUSRAKENNE JA OSAKKEET

Suomen valtio on 15.1.2016 toteutetun kaupan myötä hankkinut Gasumin koko osakekannan. Osakkeista 73,5 prosenttia on valtion omistamalla Gasonia Oy:llä ja 26,5 prosenttia suoraan Suomen valtiolla. Valtion 13.5.2016 julkistaman omistajapolitiikan mukaan sillä on oltava Gasumista vähintään enemmistöomistus (50,1 %).

Yhtiön osakepääoma jakautuu A- ja K-sarjan osakkeisiin. A-sarjaan kuuluvia osakkeita on 53 000 000. K-sarjaan kuuluvia osakkeita on yksi. Suomen valtio omistaa K-osakkeen. Jokainen osake tuottaa yhtiökokouksessa äänestettäessä yhden äänen. A-sarjaan kuuluva osake ei kuitenkaan oikeuta äänestämään valittaessa hallituksen puheenjohtajaa, mahdollista varapuheenjohtajaa tai muita jäseniä. Yhtiöjärjestyksen muuttamiseen edellytetään enemmistöä sekä A-sarjan osakkeiden että K-sarjan osakkeiden äänistä.

Osakkeiden tuottamia äänimääriä on muutettu yhtiöjärjestykseen 28.9.2016 osakeyhtiölain mukaisella osakkeenomistajien kirjallisella päätöksellä.

Yhtiön osingonjakopolitiikan mukaisena tavoitteena on jakaa osinkona 30–40 % konsernin tuloksesta.

YHTIÖRAKENNE JA HALLINTO

Gasum-konsernin emoyhtiö on Gasum Oy, joka omistaa 100 prosenttia seuraavista Suomessa toimivista tytäryhtiöistä: Gasum Tekniikka Oy, Kaasupörssi Oy sekä Biovakka- ja Biotehdas -yhtiöt.

Lisäksi Gasum Oy omistaa 51 % norjalaisesta Skangas AS:stä, joka omistaa 100 prosenttia seuraavista tytäryhtiöistä: Skangas Terminal AB (Ruotsi), Skangas Oy (Suomi), Skangas LNG Production AS (Norja), Skangas Terminal Gävle AB (Ruotsi) sekä Skangas Business Services AB (Ruotsi).

Gasum Oy luopui 2016 joulukuussa 34 prosentin omistuksesta Liettualaisesta UAB Get Baltic:sta.

Gasum Oy:n 26.2.2016 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa päätettiin lakkauttaa yhtiössä aikaisemmin toiminut hallintoneuvosto. Samassa kokouksessa nimitettiin uusi hallitus yhtiössä aiemmin toimineen sisäisen hallituksen sijaan.

Gasum Oy:n hallitukseen nimitettiin 1.3.2016 puheenjohtajaksi entinen hallintoneuvoston puheenjohtaja, vuorineuvos Juha Rantanen. Hallituksen muiksi jäseniksi nimitettiin Charlotte Loid, Päivi Pesola, Timo Koponen ja Jarmo Väisänen.

Yhtiökokouksen valitsemana Gasum-konsernin tilintarkastajana on toiminut PricewaterhouseCoopers Oy (tilintarkastusyhteisö), ja päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut KHT Pasi Karppinen.

RISKIT JA RISKIENHALLINTA

Merkittävimmät Gasumin liiketoiminnan riskit liittyvät energiamarkkinoihin sekä polttoaineiden ja sähkön hintakehitykseen ja niiden keskinäiseen kilpailukykyyn. Sen lisäksi riskejä liittyy mm. liiketoiminnan sääntelyyn, energiaverotukseen, siirtojärjestelmän toimivuuteen, turvallisuuteen, ympäristövaikutuksiin ja maakaasun saatavuuteen.

Gasum on suojautunut polttoaineiden ja erityisesti öljyn hinnan vaihtelulta kehittämällä omaa myyntihinnoitteluaan vastaamaan maakaasun hankintasopimuksen hinnoittelua.

Maakaasun kilpailukykyä heikentävät muutokset polttoaineiden verotuksessa ja energiatuissa. Muutokset maakaasumarkkinoiden regulaatiossa saattavat aiheuttaa kielteisiä vaikutuksia yhtiön taloudelliseen asemaan tai mahdollisuuksiin toteuttaa maakaasumarkkinoidenkehittämiseen liittyviä tavoitteita.

Konsernin rahoitusriskien hallinnasta vastaa Treasury-politiikan mukaisesti konsernin Treasury-yksikkö, joka raportoi konsernin rahoitustilanteesta ja riskiposition muutoksista kuukausittain hallitukselle. Merkittävimpiä liiketoimintaan liittyviä rahoitusmarkkinariskejä ovat valuuttariski, korkoriski sekä vastapuoliriski.

Maakaasun toimitushäiriöihin on varauduttu varapolttoainejärjestelyillä.

TILIKAUDEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Gasum Oy on toteuttanut alkuvuodesta 2017 Swedish Biogas International -yrityskaupan, jonka seurauksena Gasumille siirtyi koko osakekanta ruotsalaisesta Swedish Biogas International AB:stä ja sen omistamista yhtiöistä. Kauppa saatettiin päätökseen 2.1.2017 ja sen myötä Gasumista tuli Pohjoismaiden suurin biokaasun tuottaja.

1.9.2016 allekirjoitettiin sulautumissuunnitelmat, joiden mukaan Gasum Biovakka Oy sulautuu emoyhtiöönsä Gasum Biovakka Suomi Oy:öön, joka taas sulautuu Gasum Oy:öön. Sulautumisten täytäntöönpanot on rekisteröity 1.1.2017.

Biotehdas-yhtiöiden kommandiittiyhtiöissä (Kuopion Biotehdas Ky, Oulun Biotehdas Ky, Riihimäen Biotehdas Ky ja Honkajoen Biotehdas Ky) on tehty yhtiömuodon muutokset osakeyhtiöiksi. Yhtiömuodon muutokset on rekisteröity 1.1.2017. Gasum Oy on ollut kaikkien kommandiittiyhtiöiden vastuunalainen yhtiömies eikä äänettömiä yhtiömiehiä ole ollut. Gasum Oy omistaa yhtiöt 100 prosenttisesti.

7.2.2017 Gasum Oy allekirjoitti myyntisopimuksen, jolla se myy lämpöliiketoiminnan ja paikallisjakeluverkoston kaason myynnin Auris Kaasunjakelu Oy:lle. Paikallisjakeluverkoston kaason myynnistä luopumisella selkeytetään Gasumin asemaa tulevan maakaasumarkkinallain uudistuksen myötä muuttuvalla kaasumarkkinalla.

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Kaasulla on merkittävä asema matkalla kohti hiiletöntä energijärjestelmää. Gasum-konserni investoi parhaallaan pohjoismaiseen LNG-markkinoiden kehittämiseen, uusiutuvan biokaasun tuotantoon ja kaasun liikenneinfrastruktuuriin.

Gasumin investoinnit pohjoismaiseen kaasuekosysteemiin yhdessä energia- ja ilmastopoliittisten tavoitteiden kanssa tulevat mahdollistamaan yhtiön kasvun. Kaasun merkitys ennen kaikkea teollisuuden, merenkulun ja liikenteen polttoaineena kasvaa.

Yhtiö jatkaa määrätietoisesti strategian toteuttamista ja kehittää pohjoismaista kaasuekosysteemiä.

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITONJAOSTA

Emoyhtiön jakokelpoinen oma pääoma 31.12.2016 oli 194 967 256,30 euroa, johon sisältyy tilikauden tulos 72 716 721,21 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan päättyneen tilikauden tuloksesta 0,9434 euroa osakkeelta eli yhteensä 50 000 200,94 euroa. Loput tilikauden tuloksesta siirretään voittovaroihin.

GASUM-KONSERNI

Miestentie 1, PL 21
02151 Espoo
puh. 020 44 71
www.gasum.fi

KONSERNITILINPÄÄTÖS

KONSERNITULOSLASKELMA

1 000 €

	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liikevaihto	6	843 357	915 456
Liiketoiminnan muut tuotot		33 732	113 859
Materiaalit ja palvelut	7	-612 147	-762 989
Henkilöstökulut	8	-34 059	-27 854
Poistot ja arvonalentumiset	9	-51 129	-53 710
Liiketoiminnan muut kulut	10	-54 951	-58 385
Liikevoitto		124 804	126 376
Rahoitustuotot		16 718	6 683
Rahoituskulut		-15 096	-24 653
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	12	1 621	-17 970
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen sijoitusten voitosta/tappiosta		-949	25
Voitto ennen veroja		125 476	108 431
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	13	-18 952	199
Laskennallisten verojen muutos	13	-4 166	-7 552
Tilikauden voitto		102 358	101 078
Tilikauden voiton jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		104 298	107 031
Määräysvallattomien omistajien osuus tuloksesta		-1 940	-5 953

LAAJA KONSERNITULOSLASKELMA

1 000 €

	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Tilikauden voitto		102 358	101 078
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteiseksi			
Eläkevelvoitteiden uudelleenmäärittäminen	32	-273	594
Erät, jotka saatetaan siirtää myöhemmin tulosvaikutteisiksi			
Muuntoerot		1 829	0
Tilikauden laaja tulos yhteensä		103 914	101 672
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen:			
Emoyhtiön osakkeenomistajille		105 855	107 625
Määräysvallattomille omistajille		-1 940	-5 953

KONSERNITASE

1 000 €

	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	15,16	221 423	212 022
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	17	927 343	868 807
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät sijoitukset	20	10 398	12 928
Myytavissä olevat sijoitukset	19	69	69
Johdannaisinstrumentit	5,18	13	870
Laskennalliset verosaamiset	25	2 024	8 798
Muut pitkäaikaiset saamiset	21	6 059	6 529
Pitkäaikaiset varat yhteensä		1 167 329	1 110 023
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	23	112 556	168 874
Johdannaisinstrumentit	5,18	2 660	5 536
Myyntisaamiset ja muut saamiset	22	155 557	133 936
Rahavarat	24	23 425	7 178
Lyhytaikaiset varat yhteensä		294 198	315 524
Varat yhteensä		1 461 527	1 425 547

KONSERNITASE

1 000 €

	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Osakepääoma	26	178 279	178 279
Kertyneet voittovarot		266 029	229 273
Tilikauden voitto (tappio)		104 298	107 031
Muuntoerot		1 829	0
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma		550 435	514 583
Määräysvallattomien omistajien osuus		45 443	47 384
Oma pääoma		595 879	561 967
Velat			
Pitkäaikaiset velat			
Lainat	28	448 654	272 880
Muut pitkäaikaiset velat	29	115 973	339 205
Johdannaisinstrumentit	5,18	4 257	6 561
Laskennalliset verovelat	25	94 682	62 807
Varaukset	27	9 441	4 192
Eläkeveloitteet	31,32	7 486	7 353
Pitkäaikaiset velat yhteensä		680 493	692 998
Lyhytaikaiset velat			
Lainat	28	48 694	41 112
Johdannaisinstrumentit	5,18	14 79	14 655
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	30	120 655	114 785
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		14 327	31
Lyhytaikaiset velat yhteensä		185 155	170 582
Velat yhteensä		865 648	863 580
Oma pääoma ja velat yhteensä		1 461 527	1 425 547

LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

1 000 €

Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma						
	Osakepääoma	Kertyneet voittovarot	Muuntoerot	Yhteensä	Määräysvallattomien omistajien osuudet	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2016	178 279	336 304	0	514 583	47 384	561 967
Tilikauden tulos		104 298		104 298	-1 940	102 358
Muut laajan tulokset erät:						
Eläkevelvoitteiden uudelleenarvostus		-273		-273		-273
Muuntoerot			1 829	1 829		1 829
Tilikauden laaja tulos		104 025	1 829	105 855	-1 940	103 914
Voitonjako		-70 002		-70 002		-70 002
Oma pääoma 31.12.2016	178 279	370 327	1 829	550 435	45 443	595 879

1 000 €

Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma						
	Osakepääoma	Kertyneet voittovarot	Muuntoerot	Yhteensä	Määräysvallattomien omistajien osuudet	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015	178 279	226 436	0	404 715	55 581	460 295
Tilikauden tulos		107 031		107 031	-5 953	101 078
Muut laajan tulokset erät:						
Eläkevelvoitteiden uudelleenarvostus		594		594		594
Tilikauden laaja tulos		107 625	0	107 625	-5 953	101 672
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä*		2 243		2 243	-2 243	0
Oma pääoma 31.12.2015	178 279	336 304	0	514 583	47 384	561 967

*Muutokset liittyvät yrityshankintojen yhdistelyjen tarkennuksiin vuoden 2014 hankinnoissa ja osana hankintakokonaisuutta yhdistellyn strukturoidun yhteisön -käsittelyyn.

KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

1 000 €

	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liiketoiminnan rahavirrat			
Voitto ennen veroja		125 476	108 431
Oikaisut			
Poistot ja arvonalentumiset	9	51 129	53 710
Rahoituserät - netto	12	-1 621	17 970
Realisoitumattomat arvostusvoitot/ - tappiot		-19 495	-2 723
Muut oikaisut		5 141	-97 428
Käyttöpääoman muutokset		30 855	-147 013
Rahavirta liiketoiminnasta ennen rahoituseriä ja veroja		191 486	-67 053
Maksetut korot ja maksut liiketoiminnan rahoituskuluista		-15 333	-16 953
Saadut rahoitustuotot		753	455
Maksetut verot		-164	-5 610
Rahoituserien ja verojen rahavirta		-14 744	-22 108
Liiketoiminnan nettorahavirta		176 741	-89 158
Investointien rahavirrat			
Investoinnit aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin		-47 123	-47 480
Investoinnit aineettomiin käyttöomaisuushyödykkeisiin		-1 005	-2 103
Saadut investointiavustukset		9 702	15 042
Aineellisten hyödykkeiden myyntitulot		1 403	58
Yrityshankinnat ja -myynnit		-99 041	124 961
Investointien nettorahavirta		-136 065	90 478
Rahoituksen rahavirrat			
Pitkäaikaisten lainojen nostot		470 000	55 706
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut		-418 704	-67 400
Lyhytaikaisten lainojen nostot		106 258	112 009
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut		-109 144	-173 305
Rahoitusleasingvelkojen muutos		-1 182	-1 532
Strukturoidun yhteisön velan muutos		0	-6 498
Maksetut osingot		-70 002	0
Pitkäaikaisten saamisten muutos		-1 656	4 433
Rahoituksen nettorahavirta		-24 430	-76 587
Rahavarojen muutos			
Rahavarat tilikauden alussa (31.12.)		7 178	82 446
Rahavarat tilikauden lopussa	24	23 425	7 178

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

1. Perustiedot

Gasum Oy on suomalainen osakeyhtiö ja Gasum-konsernin ("Gasum", "konserni" tai "yhtiö", jollei asiayhteydestä muuta johdu) emoyhtiö, jonka kotipaikka on Espoo ja rekisteröidyn toimipaikan osoite Miestentie 1, PL 21, 02151 Espoo.

Energiayhtiö Gasum on suomalainen kaasualan (maa- ja biokaasu) asiantuntija, joka rakentaa siltaa kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa maalla ja merellä. Yhtiö edistää kestävän energiatalouden syntyä lisäämällä kotimaisen biokaasun tarjontaa, kehittämällä pohjoismaista kaasuekosysteemiä ja huolehtimalla kaasun hintakilpailukyvästä. Yhtiö tuo Suomeen maakaasua, jalostaa biokaasua sekä siirtää ja toimittaa niitä energiantuotantoon, teollisuudelle, kotitalouksille ja maa- ja meriliikenteelle. Gasum on Suomen johtava biohajoavien jätteiden käsittelijä ja biokaasun tarjoaja. Yhtiö käsittelee jätteitä ja tuottaa biokaasua seitsemässä biokaasulaitoksessa Honkajoella, Huittisissa, Kuopiossa, Oulussa, Riihimäellä, Turussa ja Vehmaalla. Yhtiö syöttää biokaasua kaasuverkostoon Espoosta, Kouvolaasta, Lahdesta ja Riihimäeltä. Gasumin tytäryhtiö Skangas on nesteytetyn maakaasun (LNG) johtava pohjoismaainen osaaja, joka jatkaa LNG:n aseman ja infrastruktuurin vahvistamista ja uusien kaasuratkaisuiden hyödyntämistä Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Skangasilla on LNG-tuotantolaitos Risavikassa Norjassa ja Suomessa Porvoossa, sekä LNG-terminaalit Norjan Ørassa, Ruotsin Lysekissä ja Suomessa Porissa.

Gasum Oy:n omistaa 100-prosenttisesti Suomen valtio sekä suoraan että Gasonia Oy:n kautta. Konsernitilinpäätöksen kopiot ovat saatavissa yhtiön pääkonttorista osoitteesta Miestentie 1, 02150 Espoo tai ladattavissa yhtiön verkkosivuilta www.gasum.fi suomeksi ja englanniksi. Gasum-konsernin konsernitilinpäätös on ylin taso, johon Gasum Oy ja sen tytäryhtiöt yhdistellään.

Gasum Oy:n hallitus on kokouksessaan 3.3.2017 hyväksynyt tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi.

2. Yhteenvedo merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista

LAATIMISPERUSTA

Gasum Oy:n konsernitilinpäätös on laadittu Euroopan unionissa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti noudattaen 31.12.2016 voimassa olevia standardeja ja tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa

N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti yhteisössä sovellettavaksi hyväksytyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisen, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisöläinsäädännön vaatimusten mukaiset.

Tilinpäätöksen pääasiallinen arvostusperusta on alkupe-
räinen hankintameno, jollei toisin ole erikseen mainittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat on arvostettu käypään arvoon.

Tilinpäätöksessä olevat luvut esitetään tuhansina euroina, jollei toisin ole erikseen mainittu.

SOVELLETUT UUDET JA UUDISTETUT STANDARDIT JA TULKINNAT

IFRS-standardien vuosittaiset parannukset standardeihin kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Uusimmat muutokset ovat koskeneet viittä eri standardia eikä niillä ole ollut oleellista vaikutusta Gasum -konserniin.

IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen*. Standardia koskevat muutokset liittyvät esitettäviä tietoja koskevaan IASB:n hankkeeseen (Disclosure Initiative), jonka tarkoituksena on ollut selkeyttää ja kehittää useita asioita. Muutokset koskevat mm. tietojen yhdistelyä, tilinpäätöserien erittelyä, liitetietojen järjestystä sekä pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävistä sijoituksista johtuvia laajan tuloksen eriä. Standardi on tullut voimaan 2016 alusta ja sen vaikutukset on otettu huomioon Gasumin tilinpäätöstietojen esittämisessä.

UUDET STANDARDIT JA TULKINNAT, JOITA EI OLE VIELÄ OTETTU KÄYTTÖÖN

Useat uudet standardit, standardien muutokset ja tulkinnat tulevat voimaan vasta myöhemmin kuin 1.1.2016 alkavilla tilikausilla, eikä niitä ole sovellettu tätä konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Vain seuraavilla oletetaan olevan joitakin vaikutuksia Gasumin tilinpäätökseen:

IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista*. Standardissa käsitellään tulouttamista sekä määritetään periaatteet, joiden mukaan tilinpäätöksessä esitetään käyttäjien kannalta hyödyllistä tietoa asiakassopimuksiin perustuvien myyntituottojen luonteesta, määrästä ja epävarmuudesta sekä myyntituottoihin liittyvistä rahavirroista. Myyntituotto kirjataan, kun asiakas saa määräysvallan tavaraan tai palveluun ja näin pystyy ohjaamaan sen käyttöä ja saamaan siitä koituvan hyödyn. Standardi tulee voimaan vuoden 2018 alusta ja se tulee korvaamaan IAS 11 ja IAS 18 standardit. Gasumissa ei tule olemaan merkittäviä muutoksia nykyiseen käytäntöön verrattuna.

IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* käsittelee rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelua, arvostamista ja kirjaamista ja se korvaa IAS 39 ja IFRS 7 standardit. Muutoksia tulee mm. rahoitusvarojen luokitteluun kolmeen pääryhmään, sijoitusten oman pääoman ehtoisten instrumenttien arvostamiseen, ar-

vonalentumisten malliin (odotettavissa olevat luottotappiot), rahoitusvelkojen arvostamiseen sekä suojauksen tehokkuuteen liittyviin vaatimuksiin. Gasum tulee soveltamaan voimaan tulevaa standardia vuoden 2018 alusta ja sen tulevia vaikutuksia ollaan arvioimassa.

IFRS 16 *Vuokrasopimukset*. Standardi käsittelee vuokrasopimusten luokittelua ja tulee laajentamaan vaatimuksia sekä vuokralle ottajan että vuokralle antajan puolella vuokrasopimusten luokittelusta rahoitusleasing-sopimuksiksi. Standardi tulee voimaan 1.1.2019 ja Gasum arvioi parhaillaan standardimuutoksen mahdollisia vaikutuksia.

IAS 7 *Rahavirtalaskelmat*. Tilinpäätöksessä esitettävää tietoa koskeva hanke tulee tuomaan muutoksia IAS 7:ään. Sen mukaan on esitettävä selostus rahoitustoiminnoista johtuvista velkojen muutoksista. Muutoksen seurauksena Gasum tulee laatimaan uuden liitetiedon, jossa esitetään nettovelkojen täsmäytyslaskelma. Standardi tulee voimaan 1.1.2017.

KONSOLIDOINTIPERIAATTEET

Tytäryritykset

Tytäryrityksiä ovat kaikki sellaiset yritykset, joissa konsernilla on määräysvalta. Gasumilla on määräysvalta yrityksessä, jos se altistuu sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä yritystä koskevaa valtaansa. Tytäryritykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen kokonaisuudessaan siitä päivästä lukien, jona konserni saa niihin määräysvallan. Yhdistely lopetetaan, kun määräysvalta lakkaa.

Liiketoimintojen yhdistäminen käsitellään hankintamenomenetelmällä. Tytäryrityksen hankinnasta maksettava vastike sisältää luovutetut varat, syntyneet velat aiemmille omistajille sekä konsernin liikkeeseen laskemat oman pääoman ehtoiset osuudet, kaikki arvostettuna hankintahetken käypiin arvoihin. Luovutettu vastike sisältää ehdollisesta vastikejärjestelystä johtuvan omaisuuserän tai velan käyvän arvon. Yksilöitävissä olevat liiketoimintojen yhdistämisessä hankitut varat ja vastattaviksi otetut velat ja ehdolliset velat arvostetaan hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin. Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa kirjataan hankinta-kohtaisesti joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöitävissä olevien nettovarojen taseeseen merkityistä määristä. Hankintaan liittyvät menot kirjataan kuluksi.

Jos liiketoimintojen yhdistäminen tapahtuu vaihteittain, hankkijaosapuolella hankinnan kohteessa aiemmin ollut oman pääoman ehtoinen osuus arvostetaan hankinta-ajankohtana käypään arvoon ja tästä syntyvät voitot tai tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti.

Mahdollisesti osana hankintamenoa luovutettava ehdollinen vastike kirjataan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Myöhemmät muutokset ehdollisen vastikkeen käyvässä arvossa kirjataan IAS 39:n mukaisesti joko tulosvaikutteisesti tai muihin laajan tuloksen eriin. Jos ehdollinen vastike on luokiteltu omaksi pääomaksi, sen kirjanpitoarvo ei muutu, ja kun vastike myöhemmin suoritetaan, tätä koskevat kirjaukset tehdään omaan pääomaan.

Määrä, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuuden käypä arvo ja hankinnan kohteesta aiemmin omistetun osuuden käypä arvo yhteenlaskettuina ylittävät yksilöitävissä olevan nettovarallisuuden käyvän arvon, kirjataan liikearvoksi. Jos niiden yhteismäärä taas on pienempi kuin tytäryrityksen hankitun nettovarallisuuden käypä arvo, erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa konserniyritysten väliset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä sisäisistä liiketoimista johtuvat realisoitumattomat voitot eliminoidaan. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan. Tytäryritysten tilinpäätökset on tarvittaessa muutettu vastaamaan konsernin noudattamia laatimisperiaatteita.

Määräysvallattomien omistajien kanssa toteutuneita liiketoimia, jotka eivät johda määräysvallan menettämiseen, käsitellään omaa pääomaan koskevinä liiketoimina – toisin sanoen liiketoimina omistajien kanssa näiden toimiessa omistajan ominaisuudessa. Maksetun vastikkeen käyvän arvon ja tytäryrityksen nettovarallisuudesta hankitun osuuden kirjanpitoarvon välinen erotus kirjataan omaan pääomaan. Myös voitot tai tappiot osakkeiden myynnistä määräysvallattomille omistajille kirjataan omaan pääomaan.

Kun konsernin määräysvalta lakkaa, jäljelle jäävä omistusosuus arvostetaan määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon ja kirjanpitoarvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti. Tämä käypä arvo toimii alkuperäisenä kirjanpitoarvona, kun jäljelle jäävää osuutta myöhemmin käsitellään osakkuusyrittymisenä, yhteisyrittymisenä tai rahoitusvaroina. Lisäksi asianomaisesta yrityksestä aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattuja määriä käsitellään ikään kuin konserni olisi suoraan luovuttanut niihin liittyvät varat ja velat. Tämä voi tarkoittaa, että aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjatut määrät siirretään tulosvaikutteisiksi.

Yhteisjärjestelyt

IFRS 11:n mukaan yhteisjärjestelyt luokitellaan yhteisiksi toiminnoiksi tai yhteisyrittymiksi sen mukaan, mitkä ovat sijoittajien sopimusperusteiset oikeudet ja velvoitteet. Yhteisyrittymiset käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Pääomaosuusmenetelmää sovellettaessa yhteisyrittymisosuudet kirjataan alun perin hankintameno määrällisenä ja sitä lisätään tai vähennetään kirjaamalla konsernin osuus hankinta-ajankohdan jälkeisistä voitoista tai tappioista ja muista laajan tuloksen eristä. Jos konsernin osuus yhteisyrittymisen tappioista on yhtä suuri tai suurempi kuin sen osuus yhteisyrittymisestä (mukaan lukien mahdolliset pitkäaikaiset saamiset, jotka tosiasiallisesti muodostavat osan konsernin nettosijoituksesta yhteisyrittymiseen), konserni ei kirjaa lisää tappiota, ellei sillä ole oikeudellista tai tosiasiallista velvoitetta eikä se ole suorittanut maksuja yhteisyrittymisen puolesta.

Konsernin ja sen yhteisyrittymisten välisistä liiketapahtumista aiheutuvat realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernin omistusosuutta vastaavasti. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtuma anna viitteitä luovutetun omaisuuserän arvon alentumisesta. Yhteisyrittymisten noudattamat tilinpäätöksen laatimisperiaatteet on tarvittaessa muutettu vastaamaan konsernin noudattamia periaatteita.

LYHYT- JA PITKÄAIKAISTEN VAROJEN JA VELKOJEN LUOKITTELU

Omaisuserä tai velka luokitellaan lyhytaikaiseksi silloin, kun sen odotetaan realisoituvan normaalin toimintajakson aikana tai 12 kuukauden kuluessa. Kaikki muut varat ja velat luokitellaan pitkäaikaisiksi varoiksi ja veloiksi.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Konsernin yksiköiden tulosta ja taloudellista asemaa koskevat luvut määritetään siinä valuutassa, joka on kunkin yksikön pääasiallisen toimintaympäristön valuutta (toimintavaluutta). Konsernitilinpäätös esitetään euroissa, joka on konsernin emoyrityksen toiminta- ja esittämismuuttu.

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan toimintavaluutan määräisinä käyttäen tapahtumapäivän valuuttakurssia. Ulkomaanrahan määräiset monetaariset erät muunnetaan toimintavaluutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssija käyttäen. Ei-monetaariset erät arvostetaan tapahtumapäivän kurssiin. Ulkomaanrahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuntamisesta syntyneet voitot ja tappiot on käsitelty tulosvaikutteisesti. Varsinaiseen liiketoimintaan liittyvät kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriiin liiketuloksen yläpuolelle. Rahoituksen kurssierot kirjataan rahoituksen tuottoihin ja kuluihin.

Kaikkien konserniyritysten toimintavaluutta on euro, paitsi norjalaisen Skangas LNG Production AS:n, jonka toimintavaluutaksi on määritelty Norjan kruunu. Konsernitilinpäätöksessä tuloslaskelma on muunnettu euroiksi raportointikauden keskikurssin mukaan ja tase tilinpäätöspäivän kurssin mukaan. Tästä aiheutunut muuntoero sekä tytäryhtiön oman pääoman muuntamisesta aiheutuneet muut muuntoerot on kirjattu muihin laajan tuloslaskelman eriin. Muuntoerot esitetään omassa pääomassa erillisenä eränä.

LIIKEARVO JA MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Liiketoimintojen yhdistämiset käsitellään hankintamenetelmän mukaan. Liikearvo kirjataan määrään, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen varojen ja velkojen käyvästä arvosta hankintahetkellä. Liikearvo testataan vuosittain arvonalentumisten varalta. Tätä tarkoitusta varten liikearvo on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoa vähennettynä arvonalentumisilla. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi. Liikearvosta kirjattuja arvonalentumistappioita ei peruuteta. Tytäryhtiön tai osakkuusyhtiön luovutuksen yhteydessä syntyneet voitot tai tappiot sisältävät myydyin yhtiön liikearvon kirjanpitoarvon.

Muut aineettomat hyödykkeet koostuvat aineettomista oikeuksista ja muista pitkävaikutteisista menoista. Aineettomat oikeudet sisältävät pääasiassa lisenssejä sekä asiakassuhteille kohdistettua arvoa liiketoimintojen yhdistämisestä. Muut pitkävaikutteiset menot sisältävät muun muassa maanomistajille suoritettuja haittakorvauksia liittyen pysyvän käyttöoikeuden lunastamiseen maakaasuputken pitämistä varten, ja maakaasuputkistosta aiheutuvista rajoituksista maankäytölle.

Aineeton hyödyke merkitään taseeseen alun perin hankintamenoa siinä tapauksessa, että hankintameno on luotettavasti määriteltävissä ja on todennäköistä, että hyödykkeestä johtuva odotettavissa oleva taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi. Hyödykkeistä tehdään tasapainot arvioidun taloudellisen vaikutusajan perusteella.

Maanomistajille suoritettavat haittakorvaukset käsitellään tilinpäätöksessä aineettomina hyödykkeinä, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika. Niistä ei tehdä poistoja ja ne ovat arvonalentumistestauksen kohteena vuosittain.

Omaisuserän jäännösarvo, taloudellinen vaikutusaika ja poistomenetelmä tarkistetaan vähintään jokaisen tilikauden lopussa ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia. Aineettomien hyödykkeiden poistojen tekeminen aloitetaan, kun omaisuserä on valmis käytettäväksi.

AINEELLISET KÄYTTÖOMAISUUSHYÖDYKKEET

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet koostuvat pääasiassa kaasun siirto- ja jakeluverkostosta sekä niihin liittyvistä laitteistoista ja rakennelmista, LNG-jakeluterminaalista ja nesteytyslaitoksesta, biokaasun tuotantolaitoksista sekä muista koneista ja kalustosta. Aineellinen käyttöomaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoa kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettynä. Hankintamenoa sisällytetään menot, jotka välittömästi aiheutuvat aineellisen käyttöomaisuuserän hankinnasta. Itse valmistetun omaisuserän hankintameno sisältää materiaalien, henkilöstökustannusten välittömät menot sekä muut välittömät menot, jotka johtuvat käyttöomaisuuserän saattamisesta valmiiksi sille aiottuun käyttötarkoitukseen. Ehdot täyttävän aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankkimisesta, rakentamisesta ja valmistamisesta välittömästi johtuvat vieraan pääoman menot aktivoidaan osaksi omaisuserän hankintamenoa. Lisäksi aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintameno sisältää arvioidut menot hyödykkeen purkamisesta, siirtämisestä ja alkuperäiseen tilaan palauttamisesta.

Mikäli käyttöomaisuushyödyke koostuu useammasta osasta, joiden taloudelliset vaikutusajat ovat eripituiset, kukin osa käsitellään erillisenä hyödykkeenä. Tällöin osan uusiin liittyvät menot aktivoidaan ja uusimisen yhteydessä mahdollinen jäljellä oleva kirjanpitoarvo kirjataan pois taseesta.

Myöhemmin syntyvät menot, jotka johtuvat hyödykkeeseen tehtävistä lisäyksistä, sen osan korvaamisesta uudella tai hyödykkeen ylläpidosta, sisällytetään aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määriteltävissä. Huoltomenot eli korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ne toteutuvat. Saadut avustukset kirjataan hankintamenoa vähennykseksi sitten kun niiden ehtojen täyttäminen ja niiden saaminen on kohtuullisen varmaa.

Hyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan perusteella. Maa- ja vesialueista ei tehdä poistoja. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

- Maakaasun siirtoverkko 40–65 vuotta*
- LNG-terminaalien säiliöt 40 vuotta
- Terminaaleihin liittyvät putkistot 25 vuotta
- Terminaaleihin ja jakeluverkkoon liittyvät rakennukset ja rakennelmat 40–52 vuotta
- Tankkausasemien rakennelmat 15–25 vuotta
- Muut rakennukset ja rakennelmat 30–40 vuotta
- Muut aineelliset hyödykkeet 20–40 vuotta
- Muut koneet ja kalusto 3–25 vuotta
- IT-järjestelmät ja -laitteet 3–5 vuotta

*Ei sovellu aineellisena käyttöomaisuushyödykkeenä käsiteltävään minimikaasun arvoon, josta kirjataan poisto ainoastaan silloin kun sen arviointi jäännösarvo on matalampi kuin hankintameno tai raportointihetken tasearvo. Minimikaasu tarkoittaa sellaista kaasun minimimäärää siirtoverkossa, joka on välttämätön kaasunsiirron häiriöttömälle toiminnalle.

Omaisuserän jäännösarvo, taloudellinen vaikutusaika ja poistomenetelmä tarkistetaan vähintään jokaisen tilikauden lopussa ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia. Poistojen tekeminen aloitetaan, kun omaisuserä on valmis käytettäväksi.

AINEELLISTEN JA AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN ARVON ALENTUMINEN

Liikearvoa ja aineettomia hyödykkeitä, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika, arvioidaan mahdollisen arvonalentumisen selvittämiseksi aina kun on viitteitä siitä, että arvo saattaa olla alentunut. Arviointi tehdään aina kuitenkin kerran vuodessa. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä.

Sellaiset aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, joilla on rajoitettu taloudellinen pitoaika, testataan arvonalentumista varten vain silloin, kun havaitaan indikaatioita siitä, että omaisuserän arvo on alentunut.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain seuraavista omaisuseristä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä: liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet sekä keskenkäiset aineettomat hyödykkeet.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta johtuvilla menoilla tai käyttöarvo sen mukaan, kumpi niistä on suurempi. Käyttöarvolla tarkoitetaan kyseisestä omaisuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettora-havirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttauskor-kona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuserään liittyvistä erityisriskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuserän kir-janpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva ra-hamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan välittömästi tu-losvaikutteisesti. Arvonalentumistappion kirjaamisen yhtey-dessä poistojen kohteena olevan omaisuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen. Muusta omaisuserästä kuin liikearvosta kirjattu arvonalentumistappio peruutetaan siinä tapauksessa, että on tapahtunut muutos niissä arvioissa, joita on käytetty määrittettäessä omaisuserästä kerrytettä-vissä olevaa rahamäärää.

VUOKRASOPIMUKSET, JOISSA KONSERNI VUOKRALLE OTTAJANA

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä koskevat vuokrasopi-mukset, joissa konsernilla on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingso-pimuksiksi. Rahoitusleasingsojimuksella hankittu omaisuu-serä merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohdanta vuokratun hyödykkeen sopimuksen syntymisajankohdan käypään arvoon tai vähimmäisvuokrien nykyarvoon sen mu-kaan, kumpi niistä on alempi. Rahoitusleasingsojimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen talou-dellisen vaikutusajan tai vuokra-ajan kuluessa riippuen siitä, kumpi näistä on lyhempi. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen vuokra-aikana siten, että kullakin kaudella jäljellä olevalle velalle muodostuu sa-mansuuruinen korkoprosentti. Muuttuvat vuokrat kirjataan niiden kausien kuluksi, joiden aikana ne toteutuvat. Rahoit-usleasingvelat sisältyvät pitkä- ja lyhytaikaisiin korollisiin vel-koihin erääntymisensä mukaan.

Konsernin LNG-kuljetuksiin tarkoitetut laivat on luokiteltu rahoitusleasingsojimuksiksi, jos vuokra-aika kattaa valtaosan laivan taloudellisesta vaikutusajasta. Rahoitusleasingsoji-muksiksi luokitellut laivat vuokrataan tyypillisesti 25 vuodeksi.

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät olennaisilta osin vuokran antajalle, käsitellään muina vuokrasopimuksina. Muiden vuokrasopimusten perus-teella suoritettavat vuokrat kirjataan kuluiksi tulosvaikuttei-sesti tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

VUOKRASOPIMUKSET, JOISSA KONSERNI VUOKRALLE ANTAJANA

Konsernin vuokralle antamat hyödykkeet, joiden omistami-selle ominaiset riskit ja hyödyt ovat siirtyneet olennaisilta osilta vuokralle ottajalle, käsitellään rahoitusleasingsoji-muksina ja kirjataan taseeseen saamisina. Saaminen kirja-taan alun perin vuokrasopimuksen nykyarvoon. Rahoituslea-singsopimuksen mukainen rahoitustuotto tuloutetaan vuokra-aikana siten, että jäljellä oleva nettosijoitus tuottaa kullakin kaudella samansuuruisen tuottoasteen vuokra-ajan kuluessa.

Muilla kuin rahoitusleasingsojimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät taseen aineellisiin käyttöomaisuushyö-dykkeisiin. Niistä tehdään poistot taloudellisena vaikutusai-kana, kuten vastaavista omassa käytössä olevista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä.

VAIHTO-OMAISSUUS

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenuon tai nettorealisointiarvoon sen mukaan, kumpi niistä on alempi. Hankintamenuon määritetään FIFO-menetelmällä (first in, first out). Nettorealisointiarvo tarkoittaa tavanomaisessa liiketoiminnassa toteutuvaa arvioitua myyntihintaa, josta on vähennetty muutuvat myyntikulut.

Vaihto-omaisuudessa esitetään myös maakaasun pitkäaikaiseen hankintasopimukseen liittyvän "Take-or-pay"-ennakkomaksu, joka arvostetaan hankintamenuon tai nettorealisointiarvoon sen mukaan, kumpi niistä on alhaisempi. Ks. myös liitetieto 3 *Keskeiset kirjanpidolliset arviot ja harjunnanvaraiset erät* ja liitetieto 23 *Vaihto-omaisuus*.

MYYNTISAAMISET

Myyntisaamiset ovat saamisia, jotka johtuvat asiakkaille tavanomaisessa liiketoiminnassa myydyistä tuotteista tai tuotetuista palveluista. Myyntisaamiset on kirjattu kirjanpitoon alkuperäisen myynnin määräisenä ja arvonalentuminen kirjataan kun on objektiivista näyttöä siitä, että arvonalentumistappio on syntynyt. Myyntisaamisten arvonalentuminen on konsernissa määritelty yhtenäisin perusteiden saamisen eräntymisen perusteella. Lisäksi arvonalentuminen kirjataan jos on muuta näyttöä saamisen arvonalentumisesta. Arvonalentuminen kirjataan kuluksi liiketoiminnan muihin kuluihin.

RAHOITUSVARAT JA -VELAT

Rahoitusvarat

Konsernin rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat sijoitukset. Luokittelu tapahtuu rahoitusvarojen hankinnan tarkoituksen perusteella, ja ne luokitellaan alkuperäisen hankinnan yhteydessä. Rahoitusvarat luokitellaan lyhytaikaisiksi varoiksi, paitsi jos ne eräänntyvät yli 12 kuukauden kuluttua raportointikauden päättymispäivästä, jolloin ne luokitellaan pitkäaikaisiksi varoiksi.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin luokitellaan instrumentit, jotka on määritelty alkuperäisen luokittelun yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Rahoitusvaroihin kuuluva erä luokitellaan tähän ryhmään, jos se on hankittu pääasiassa lähitulevaisuudessa tapahtuvaa myyntiä varten.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin kuuluvat lisäksi konsernissa kaikki johdannaiset. Johdannaiset arvostetaan käypään arvoon käyttäen toimivilla markkinoilla käytettyjä hintanoteerauksia. Ostoja ja myyntejä suojaavien johdannaisten tulos kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin tai kuluihin. Rahoituseriä suojaavien johdannaisten tulos kirjataan rahoituseriin.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Lainoihin ja muihin saamisiin kuuluvat taseen myyntisaamiset, siirtosaamiset, muut saamiset sekä rahavarat.

Myytävissä olevat sijoitukset

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja, jotka on joko nimenomaisesti luokiteltu tähän ryhmään tai joita ei ole luokiteltu mihinkään muuhun ryhmään. Konsernissa tähän ryhmään kuuluvat sijoitukset mm. puhelinosaakkeisiin.

Kirjaaminen ja arvostaminen

Transaktiomenot sisällytetään rahoitusvarojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon, kun kyseessä on erä jota ei arvosteta käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon, ja transaktiokulut kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Kaikki rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan kaupantekopäivänä, joka on päivä jolloin konserni sitoutuu ostamaan tai myymään rahoitusinstrumentin.

Myytävissä oleviksi luokiteltujen arvopapereiden käyvän arvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun myytävissä oleviksi luokitellut arvopaperit myydään tai niistä kirjataan arvonalentuminen, omaan pääomaan kirjatut kertyneet käyvän arvon muutokset sisällytetään tuloslaskelmaan riville 'liiketoiminnan muut tuotot' tai 'liiketoiminnan muut kulut'.

Rahoitusinstrumenttien netottaminen

Rahoitusvarat ja -velat vähennetään toisistaan ja taseessa esitetään nettomäärä silloin, kun kirjattujen määrien vähentämiseen toisistaan on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus, vastapuoli on sama ja suoritus aiotaan toteuttaa nettomääräisesti tai omaisuuserä aiotaan realisoida ja velka suorittaa samanaikaisesti.

Rahavarat

Konsernin rahavirtalaskelman rahavarat muodostuvat kaateisvaroista, vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista, muista erittäin likvideistä sijoituksista, joiden alkuperäinen juoksu-aika on enintään kolme kuukautta. Konsernitaseessa käytössä oleva tililimiitti sisältyy lyhytaikaisessa vie-raassa pääomassa esitettäviin muihin lyhytaikaisiin velkoihin.

Rahoitusvarojen arvon alentuminen – Jaksotettuun hankintamenuon taseeseen merkityt varat

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan onko objektiivista näyttöä jonkin rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvon alentumisesta. Rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvo on alentunut ja arvonalentumistappiota syntynyt vain, jos on objektiivista näyttöä arvon alentumisesta yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ("tappion synnyttävä tapahtuma"). Lisäksi tällä tappion synnyttävällä tapahtumalla (tai tapahtumilla) on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvioituihin vastaisiin rahavirtoihin.

Näyttöä arvonalentumisesta voivat olla esimerkiksi velallisen tai velallisryhmän merkittävät taloudelliset vaikeudet, koronmaksun tai lyhennysten laiminlyönnit, konkurssin tai muun taloudellisen uudelleenjärjestelyn todennäköisyys tai havainnoitavissa oleva tieto, joka osoittaa arvioitujen vastaisien rahavirtojen määritettävissä olevaa vähentymistä. Tällaisia

voivat olla esimerkiksi muutokset maksujen myöhästyemisessä tai muutoin todettu velallisen heikentynyt taloudellinen tilanne.

Lainojen ja muiden saamisten ryhmän osalta tappion suuruus määritetään omaisuuserän kirjanpitoarvon ja kyseisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän (alkuperäisellä efektiivisellä korolla diskontattujen) arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotuksena (ottamatta huomioon vielä toteutumattomia vastaisia luottotappioita). Omaisuuserän kirjanpitoarvoa pienennetään ja tappio merkitään konsernin tuloslaskelmaan. Jos lainan korko on vaihtuva, arvonalentumisen määrittämisessä käytettävä diskonttauskorko on sen hetkinen sopimukseen perustuva korko.

Jos arvonalentumistappion määrä vähentyy myöhemmällä kaudella ja vähennys pystytään objektiivisesti yhdistämään arvonalentumisen kirjaamisen jälkeen toteutuneeseen tapahtumaan (kuten velallisen luottoluokituksen parantumiseen), konsernituloslaskelmaan merkitään aiemmin kirjatun arvonalentumistappion peruutus.

Rahoitusvarojen arvon alentuminen – Myytävissä oleviksi luokitellut varat

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä jonkin rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvon alentumisesta. Jos kyseessä ovat vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, konserni käyttää edellä mainittuja kriteerejä. Jos kyseessä ovat myytävissä oleviksi luokitellut oman pääoman ehtoiset sijoitukset, katsotaan käyvän arvon merkittävän tai pitkittyneen alentumisen alle hankintamenon olevan myös näyttöä omaisuuserän arvon alentumisesta. Jos tällaista näyttöä on myytävissä olevista rahoitusvaroista, niin kertynyt tappio, joka määritetään hankintamenon ja sen hetkisen käyvän arvon erotuksena vähennettynä kyseisestä rahoitusvaroihin kuuluvasta erästä aiemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappiolla, poistetaan omasta pääomasta ja kirjataan tulosvaikutteisesti. Tuloslaskelmaan merkittävät arvonalentumistappioita oman pääoman ehtoisista instrumenteista ei perueteta tuloslaskelman kautta.

Rahoitusvelat

Otetut lainat kirjataan alun perin käypään arvoon, josta on vähennetty transaktiomenot. Myöhemmin lainat arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon. Saadun määrän (vähennettynä transaktiomenoilla) ja takaisin maksettavan määrän välinen erotus merkitään tuloslaskelmaan efektiivisen koron menetelmällä laina-ajan kuluessa.

JOHDANNAISSOPIMUKSET

Johdannaissopimukset merkitään kirjanpitoon alun perin käypään arvoon sinä päivänä, jona konsernista tulee sopimusosapuoli, ja ne arvostetaan myöhemmin edelleen käypään arvoon. Voitot ja tappiot, jotka syntyvät käypään arvoon arvostamisesta, käsitellään kirjanpidossa johdannaissopimuksen käyttötarkoituksen määräämällä tavalla.

Konserni suojaa rahoitukseen liittyviä riskejään johdannaisilla konsernin hyväksytyyn riskienhallintapolitiikan mukaisesti. Konsernissa ei sovelleta suojauslaskentaa. Johdannaisten realisoitumattomat käyvän arvon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti jokaisena tilinpäätöspäivänä.

Kaikki johdannaiset ovat käypään arvoon tulosvaikuttei-

sesti kirjattavia rahoitusvaroja tai -velkoja ja niiden käyvän arvon muutoksista johtuvat voitot tai tappiot esitetään hyödykejohdannaisten osalta tuloslaskelman erässä "Liiketoiminnan muissa tuotoissa" ja "Liiketoiminnan muissa kuluissa" ja korkojohdannaisten osalta rahoitustuotoissa tai -kuluissa, sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät.

OMA PÄÄOMA

Konserni luokittelee liikkeeseen laskemansa instrumentit niiden luonteen perusteella joko omaksi pääomaksi tai rahoitusvelaksi. Oman pääoman -ehtoinen instrumentti on mikä tahansa sopimus, joka osoittaa oikeutta osuuteen yhteisön varoista sen kaikkien velkojen vähentämisen jälkeen. Menot, jotka liittyvät omien oman pääoman -ehtoisten instrumenttien liikkeeseenlaskuun tai hankintaan, esitetään oman pääoman vähennyseränä.

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamaa voitonjakoa ei ole vähennetty jakokelpoisesta omasta pääomasta ennen yhtiökokouksen hyväksyntää.

MÄÄRÄYSVALLATTOMIEN OMISTAJIEN OSUUS

Määräysvallattomien omistajien osuus tytäryhtiöiden omasta pääomasta esitetään erillään emoyhtiön omistajien osuudesta. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus määritetään hankintahetkellä määräysvallattomien omistajien suhteellisen osuutena hankittujen omaisuuserien nettoarvosta. Hankinnan jälkeen määräysvallattomien omistajien osuus on hankinnassa määritetty osuus lisättyinä kyseisille omistajille kuuluvalla osuudella oman pääoman muutoksista.

OSTOVELAT

Ostovelat ovat maksuveloitteita, jotka ovat syntyneet tavaranomittajilta tai palveluntuottajilta tavanomaisessa liiketoiminnassa hankituista tavaroista tai palveluista. Ostovelat luokitellaan lyhytaikaisiksi veloiksi, jos ne eräänntyvät maksettaviksi yhden vuoden kuluessa. Muussa tapauksessa ne esitetään pitkäaikaisina velkoina. Ostovelat kirjataan alun perin käypään arvoon, ja myöhemmin ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä.

VARAUKSET JA EHDOLLISET VELAT

Konserni kirjaa varaukset ympäristön alkuperäiseen tilaan palauttamisesta, hyödykkeen käytöstä poistamisesta, uudelleenjärjestelykuluista ja lakiin perustuvista vaateista silloin, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuveloitteen toteutuminen on todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitava luotettavasti. Varauksen määrä on niiden menojen nykyarvo, joita veloitteen täyttämisen odotetaan edellyttävän.

Veloitteen synnyttävä tapahtuma on esimerkiksi se, kun vuokratulle maa-alueelle rakennetaan laitos tai terminaali, jota koskee purkamis- tai poistamisvelvoite vuokra-ajan päättyttyä. Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan osana kyseisen hyödykkeen hankintamenuon, kun hyödyke otetaan käyttöön tai sitä mukaan kun hyödykettä valmistettaessa velvoite syntyy. Menot kirjataan poistoina hyödykkeen jäljellä olevan taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

ELÄKEVELVOITTEET

Konsernilla on työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuusjärjestelyjä, joihin kuuluu sekä maksupohjaisia että etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä. Eläkejärjestelyt on hoidettu ulkopuolisissa eläke- ja henkivakuutusyhtiöissä.

Maksupohjaisella järjestelyllä tarkoitetaan eläkejärjestelyä, jonka mukaan tehdään kiinteitä maksusuorituksia erilliselle yksikölle (rahastolle) ja konsernilla ei ole oikeudellisia eikä tosiasiallisia velvoitteita lisämaksujen suorittamiseen, jos rahastolla ei ole riittävästi varoja kaikkien nykyisen ja aiempien tilikausien työsuorituksen perustuvien etuuksien maksamiseen kaikille työntekijöille. Suoritetut maksut kirjataan henkilöstökuluiksi, kun ne erääntyvät maksettaviksi. Etukäteen suoritetut maksut merkitään varoiksi taseeseen siltä osin kuin ne ovat saatavissa takaisin palautuksina tai tulevien maksujen vähennyksinä. Lakisääteiset eläkemenot kirjataan kuluksi kertymisvuonna. Muut kuin maksupohjaiset eläkejärjestelyt ovat etuuspohjaisia.

Etuuspohjaisessa järjestelyssä tyypillisesti määritellään eläke-etuus, jonka työntekijä saa eläkkeelle jäädessään, ja etuuden määrä riippuu yhdestä tai useammasta tekijästä, kuten iästä, palvelusvuosista ja palkkatasosta. Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä merkitään taseeseen velaksi veloitteen raportointikauden päättymispäivän nykyarvo, josta vähennetään järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo. Etuuspohjaisen veloitteen määrä perustuu riippumattomien vakuutusmatemaatikkojen vuosittaisiin laskelmiin, joissa käytetään ennakoituun etuusoikeyksikköön perustuvaa menetelmää (The Projected Unit Credit Method). Veloitteen nykyarvo määritetään diskonttaamalla arvioidut vastaiset rahavirrat korolla, joka vastaa yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen korkoa. Lainat, joiden korkoa käytetään, on laskettu liikkeeseen samassa valuutassa kuin maksettavat etuudet ja eräänntyvät suunnilleen samaan aikaan kuin vastaava eläkevelvoite.

Kokemusperusteisista tarkistuksista ja vakuutusmatemaattisten oletusten muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan muiden laajan tuloksen erien kautta oman pääoman hyvitykseksi tai veloituksiksi sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Aiempaan työsuoritukseen perustuvat menot kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti.

TULOUTUSPERIAATTEET

Liikevaihtona esitetään tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot käypään arvoon arvostettuna välillisillä veroilla ja alennuksilla oikaistuina. Tuotot kirjataan, kun ne ovat luotettavasti määriteltävissä ja kun vastaisen taloudellisen hyödyn saaminen on todennäköistä. Liikevaihtoon sisältyy verolliseen käyttöön luovutetusta maakaasusta perittävä määräperusteinen valmistevero.

Maakaasu sekä maakaasuverkostossa toimitettava bio-kaasu laskutetaan asiakkailta kuukausittain todellisen kulutuksen mukaisesti. Tuloutus tapahtuu luovutuksen perusteella Gasumin valvonnassa olevien mittauslaitteistojen osoittaman toimitusmäärän ja kunakin hetkenä voimassa olevien tariffien (Maakaasun hinnoittelujärjestelmä) perusteella. Mitarittomien kohteiden kulutus jaksotetaan niinä kuukausina joina laskua ei lähetetä.

Nesteytetty maakaasu (LNG) laskutetaan asiakkailta toimituksien mukaisesti ja tuloutetaan luovutushetken perusteella. Luovutushetki vaihtelee asiakaskohtaisesti sopimuksittain.

Gasum on Suomessa maakaasumarkkinalain mukainen siirtoverkon haltija, jolla on verkoston ylläpito- ja kehittämisvelvoite. Siirtopalveluilla tarkoitetaan Gasum Oy:n tukku-kaasun siirtopalveluja, joiden osalta kyse on palvelujen tuottamisesta. Tuotot siirtopalveluista kirjataan volyympipohjaisesti ajan kulumisen perusteella, koska kaasun siirtoon liittyvät palvelut siirtyvät asiakkaille jatkuvasti.

Siirtoverkkoon liittyttäessä Gasumin asiakkaat maksavat osallistumis- ja liittymismaksuja. Osallistumismaksut tuloutetaan kokemusperäisesti arvioidun asiakassopimuksen keston aikana. Liittymismaksut tuloutetaan heti kun Gasumilla on kohtuullinen varmuus siitä, että niihin liittyvä taloudellinen hyöty koituu Gasumin hyväksi.

Tuotot huolto- ja kunnossapitopalveluista tuloutetaan kun palvelu on suoritettu ja taloudellisen hyödyn saaminen palvelusuoritteesta on todennäköistä.

TUTKIMUS- JA TUOTEKEHITYSMENOT

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot kirjataan raportointikauden kuluiksi.

TULOVEROT JA LASKENNALLISET VEROT

Verokulu muodostuu kauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta ja laskennallisesta verosta. Verot kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi milloin ne liittyvät suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin tai muihin laajan tuloksen eriin. Tällöin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta voimassaolevan verokannan perusteella. Konserni vähentää kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset ja -velat toisistaan siinä ja vain siinä tapauksessa, että konsernilla on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata kirjatut erät toisistaan ja konserni aikoo joko toteuttaa suorituksen nettoperusteisena tai realisoida omaisuuserän ja suorittaa velan samanaikaisesti.

Laskennalliset verot lasketaan väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Laskennallista verovelkaa ei kuitenkaan kirjata liikearvon alkuperäisestä kirjaamisesta tai, jos se johtuu omaisuuserän tai velan alkuperäisestä kirjaamisesta, kun kyseessä ei ole liiketoimintojen yhdistäminen eikä liiketapahtuma toteutumisaikanaan vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon.

Tytäryrityksiin ja yhteisyrityksiin tehdyistä sijoituksista kirjataan laskennallinen vero, paitsi jos konserni pystyy määräämään väliaikaisen eron purkautumisajankohdan eikä väliaikainen ero todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Konsernissa merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistoista, johdannaissovimusten arvostamisesta käypään arvoon ja etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä.

Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä raportointikauden päättymispäivään mennessä säädetyjä verokantoja tai verokantoja, jotka on siihen mennessä käytännössä hyväksytty.

Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyn-

tää. Laskennallista verosaamista ei kuitenkaan kirjata jos se johtuu omaisuuserän tai velan alkuperäisestä kirjaamisesta, kun kyseessä ei ole liiketoimintojen yhdistäminen eikä liiketa-
pahtuma toteutumisaikanaan vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon. Laskennallisen verosaamisen kir-
jaamisedellytykset arvioidaan tältä osin aina jokaisen rapor-
tointikauden päättymispäivänä.

Konserni vähentää laskennalliset verosaamiset ja -velat toisistaan siinä ja vain siinä tapauksessa, että konsernilla on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata kauden ve-
rotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset ja -velat keske-
nään ja laskennalliset verosaamiset ja -velat liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin joko samalta verovelvolli-
selta tai eri verovelvolliselta, jotka aikovat joko kuitata kau-
den verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset ja -velat keskenään tai realisoida saamisen ja suorittaa velat saman-
aikaisesti jokaisella sellaisella tulevalle kaudella, jonka aikana odotetaan suoritettavan merkittävä määrä laskennallisia ve-
rovelkoja tai hyödynnettävän merkittävä määrä laskennallisia verosaamia.

OSINGOT

Saadut osingot esitetään tuloslaskelmalla kun oikeus vastaa-
vaan saamiseen on syntynyt. Hallituksen maksettavaksi esit-
tämää osinkoa ei ole vähennetty jakokelpoisesta pääomasta
ennen yhtiökokouksen hyväksyntää.

JULKISET AVUSTUKSET

Saadut valtion avustukset kirjataan käypään arvoon, kun on
riittävä varmuus siitä, että avustus saadaan ja että konserni
tulee noudattamaan kaikkia avustukseen liittyviä ehtoja. Ku-
luihin liittyvät julkiset avustukset kirjataan tuloslaskelmaan
liiketoiminnan muihin tuottoihin samalla tilikaudella kuin
saatuun avustukseen kohdistuvat kulut syntyvät. Aineellisten
hyödykkeiden hankintaan saadut avustukset vähennetään
hyödykkeen hankintamenosta ja kirjataan tuloslaskelmaan
vähentämään kyseisen omaisuuserän poistoa.

3. Keskeiset kirjanpidolliset arviot ja harkinnanvaraiset erät

IFRS-standardien mukaisen tilinpäätöksen laatiminen edel-
lyttää tiettyjen keskeisten kirjanpidollisten arvioiden käyttöä
sekä johdon harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteita
sovellettaessa. Tehtyjä arvioita ja harkintaan perustuvia rat-
kaisuja arvioidaan jatkuvasti, ja ne perustuvat aikaisempaan
kokemukseen ja muihin tekijöihin, kuten tulevaisuuden ta-
pahtumia koskeviin odotuksiin, joiden uskotaan olevan olo-
suhteet huomioon ottaen kohtuullisia.

Konsernissa tehdään tulevaisuutta koskevia arvioita ja ole-
tuksia. Niiden pohjalta tehtävät kirjanpidolliset arviot vastaa-
vat lähtökohtaisesti vain harvoin tosiasiallisia tuloksia. Seu-
raavassa käsitellään keskeisimpiä arvioita ja oletuksia sekä
harkinnanvaraisia erä.

MAAKAASUN HANKINTASOPIMUKSEEN LIITTYVÄ ENNAKKOMAKSU (TAKE-OR-PAY)

Gasumilla on pitkäaikainen maakaasun toimitussopimus ve-
näläisen Gazprom Exportin kanssa vuoteen 2031 asti. Sopi-
muksessa on määritetty mm. vuosittainen ostomäärä sekä
vuosittainen minimiostomäärä (Take-or-Pay). Minimiiä alit-
tavasta määrästä maksetaan ennakkomaksua, joka voidaan
hyödyntää myöhemminä vuosina tilanteessa kun kaasun vuo-
sittainen ostomäärä ylittää take-or-pay -ostorajan. Näitä en-
nakkomaksuja Gasumilla on taseessa aiemmilta vuosilta yh-
teensä 98,0 miljoonaa euroa (2015: 149,2 miljoonaa euroa).
Tämä ennakkomaksu esitetään vaihto-omaisuudessa ja ar-
vostetaan hankintamenuun tai nettorealisoitintarvoon sen
mukaan kumpi niistä on alhaisempi.

Take-or-Pay ennakkomaksujen arvostukseen vaikuttaa
olennaisesti johdon näkemys siitä miten ennakkomaksua
pystytään tulevaisuudessa hyödyntämään. Johdon arvioi-
dessa ennakkomaksua otetaan myös huomioon muutok-
set markkinatilanteessa, myyntihintojen kehityksessä sekä
mahdollisissa sopimusehtojen muutoksissa. Vaikka makse-
tun ennakkomaksun ja kaasun yksittäisen hetken hinnassa
ennakkomaksua hyödynnettäessä esiintyi eroavaisuuksia,
niin Gasum voi huomioida nämä erot kaasun hinnoittelussa.
Yhtiö voi aina päättää ennakkomaksujen käyttöajankohdan
siten, että se on ekonomisesti edullinen vallitsevilla markki-
nahinnoilla.

Nykyinen hankintasopimus mahdollistaa kaasun hinnan
tarkistamisen kolmen vuoden sykleissä. Voimassa olevan so-
pimuksen mukaisesti kaasun tulee olla kilpailukykyinen Suo-
men markkinoilla.

ELÄKE-ETUDET

Eläkevelvoitteiden nykyarvo riippuu useista eri tekijöistä, jotka
määritetään vakuutusmatemaattisesti useita oletuksia käyt-
täen. Diskonttaus korko on yksi keskeisistä eläkkeistä aiheu-
tuvia nettomenoja (tai -tuloja) määrittäessä käytettävistä
oletuksista. Oletuksissa tapahtuvat muutokset vaikuttavat
nettoeläkevelvoitteiden kirjanpitoarvoon.

ARVONALENTUMISTESTAUS

Konsernin merkittäviä käyttöomaisuushyödykkeiden ja sel-
laisten aineettomien hyödykkeiden, joilla on rajoittamaton
taloudellinen pitoaika, kirjanpitoarvoja testataan arvonalen-
tumisen varalta. Kerrytettävissä olevat rahamäärät perustuvat
käyttöarvolaskelmiin. Laskelmat perustuvat kassavirtaennus-
teisiin ja joiden laatiminen edellyttää johdolta arvioita tule-
vaisuuden rahavirroista. Arvioiden luonne riippuu siitä mihin
liiketoimintaan testattavat omaisuuserät liittyvät. Kaasun siir-
toliiketoiminta on säänneltyä ja kansallisten viranomaisten
valvomaan ja kassavirtaennusteisiin sisältyy arvioita säätelyn
tulevasta kehityksestä. Myyntiliiketoiminnan osalta merkittä-
vimät arviot liittyvät tuleviin kassavirtoihin ja diskonttaus-
korkoon.

Gasumin taseessa oli 31.12.2016 liikeyarvoa 116,6 miljoonaa
euroa (2015: 116,1 miljoonaa euroa). Lisätietoja kerrytettävissä
olevan rahamäärän herkkyydestä käytettyjen oletusten muu-
toksille on annettu liitetietojen kohdassa 15, *Liikeyarvo*.

VEROT

Konserniyhtiöt ovat tuloverotuksen kohteena Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Verotuksellisten tappioiden hyödyntäminen vaatii johdolta harkintaa ja vaikuttaa siihen, mihin määrään asti laskennallisia verosaamia näistä kirjataan. Konsernin taseeseen 31.12.2016 sisältyy vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista 6,2 miljoonaa euroa (2015: 5,9 miljoonaa euroa). Lisätietoa veroista esitetään liitetiedoissa kohdissa 13, *Tuloverot* sekä 25, *Laskennalliset verot*.

4. Rahoitusriskien ja pääomarakenteen hallinta

RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

Gasum-konsernin riskipolitiikan tarkoituksena on identifioida ja analysoida konsernin riskejä, asettaa asianmukainen riskitaso sekä kontrollit. Riskipolitiikan kontrollien tehtävänä on monitoroida riskejä sekä valvoa että riskipolitiikan mukaisissa rajoissa pysytään. Riskipolitiikkaa arvioidaan säännöllisesti, jotta se vastaa markkinaolosuhteiden ja konsernin toiminnossa tapahtuviin muutoksiin.

Konserni ja sen operatiiviset toiminnot ovat alttiita sekä operatiiviselle riskille että taloudelliselle riskille. Liiketoimintaan liittyviä operatiivisia riskejä ovat öljy ja kaasutuotteiden markkinahintakehitykseen liittyvät riskit. Lisäksi hankittuihin liiketoimintoihin liittyy riskiä niiden liiketoiminnan kehitykseen. Rahoitusriskejä ovat korkoriski, hintariski, valuuttariski, luottoriski ja maksuvalmiusriski. Konsernin riskienhallintaa hoitaa konsernin talousyksikkö yhdessä liiketoiminnan suunnittelun ja liiketoimintojen kanssa.

Markkinariski – Hyödykeriskit

Gasum Oy:n maakaasun hankintasopimuksen mukainen hinta on indeksoitu polttoaineiden hintoihin. Indeksointi perustuu raakaöljyn hintaan, kansainväliseen hiilinodeeraukseen (API2) sekä Tilastokeskuksen julkaisemaan D35-indeksiin. Tilikaudella 2016 maakaasun myyntihintoihin sovellettiin pääsääntöisesti 1.2.2016 alkaen samoja indeksejä kuin kaasun hankintaan. Tätä ennen myyntihintoihin sovellettiin raskaan polttoöljyn hintaan, Suomeen tuodun hiilen hintaan sekä Tilastokeskuksen julkaisemaan kotimarkkinoiden energiahintaindeksiin (E40) perustuvaa indeksointia.

Asiakkaat ovat voineet aiemmin vanhaa indeksointia sovellettaessa kiinnittää maakaasun hinnoittelukaavan vaihtuvan öljykomponentin hintasuojaustuotteella, jolloin Gasum on tehnyt näitä suojia vastaavat suojat ulkoisten vastapuolien kanssa. Gasum Oy:lle ei ole jäänyt näistä transaktioista avointa markkinariskiä. Konserni ei sovelle suojauslaskentaa öljyjohdannaisopimuksiin, jonka johdosta markkina-arvon muutokset kirjataan suoraan tulokseen.

LNG-liiketoiminnassa kaasunostot ovat valtaosaltaan kaasupörssihintaindeksi-sidonnaisia – mitä samaa indeksointia käytetään pääasiallisesti myyntisopimuksissa. Asiakaiden halutessa kiinteähintaista kaasuntoimitusta Gasum on suojannut tästä syntyvän position ulkoisten vastapuolien kanssa. Konserni ei sovelle suojauslaskentaa kaasujohdannaisopimuksiin, jonka johdosta markkina-arvon muutokset kirjataan suoraan tulokseen.

LNG:n nesteyttäminen kuluttaa merkittävässä määrin sähköä ja muodostaa täten huomattavan osa kuluista. Tämän vuoksi sähköä on suojattu johdannaisilla. Konserni ei sovelle suojauslaskentaa sähköjohdannaisopimuksiin, jonka johdosta markkina-arvon muutokset kirjataan suoraan tulokseen.

Korkoriski

Gasumin liiketoiminta on pääomavaltaista ja konsernilla on säännöllisesti tarvetta hankkia rahoitusta. Nykyisten lainojen pitkäaikainen osuus muodostuu pankkirahoituksesta ja lyhytaikainen osuus yritystodistusten myynnistä sekä tililimiittien käytöstä. Kaikki lainat ovat euromääräisiä. Kausiluontoiset vaihtelut käyttöpääomassa pyritään rahoittamaan tulorahoituksella, käyttöpääoman hallinnalla, yritystodistuksilla ja tililimiiteillä.

Gasumin korkovirtariski syntyy vaihtuvakorkoisista lainoista. Korkokulujen vaihtelua tuloslaskelmassa vähennetään suojaamalla osa koroista johdannaisilla. Konsernissa ei sovelleta suojauslaskentaa korkojohdannaisiin. Korkoriskin hallinnassa pyritään löytämään optimaalinen suhde riskien ja rahoituskustannusten välillä. Rahoitusta on nostettu sekä emoyhtiöön että tytäryhtiöille.

Gasumin korolliset velat 31.12.2016 oli yhteensä 632,2 miljoonaa euroa (2015: 666,3 miljoonaa euroa). Korolliset velat sisältävät lainat rahoituslaitoksilta, rahoitusleasing-velat sekä osto-optiovelan.

Vuoden 2016 lopussa Gasumin velkasalkun keskimääräinen maturiteetti oli 3,3 vuotta (2015: 1,9).

Valuuttariski

Gasumin liiketoiminnan rahavirrat ovat pääsääntöisesti euromääräisiä. Tämän lisäksi konsernin norjalaisissa ja ruotsalaisissa tytäryrityksissä muodostuu kuluja paikallisissa valuutoissa, jotka eivät nettoudu vastaavilla valuuttamääräisillä tuloilla. Näitä kuluja on suojattu valuuttajohdannaisilla, joihin ei konsernissa sovelleta suojauslaskentaa. Valuuttajohdannaisopimusten markkina-arvon muutokset kirjataan suoraan tulokseen.

Valuuttatranslaatoriskiä ei muodostu oman ja vieraan pääoman sijoituksista, jotka on tehty euroalueen ulkopuolelle konserniyrityksiin (Skangas Group), joissa toimintavaluutana on euro. Poikkeuksena on norjalainen Skangas LNG Production AS, jonka toimintavaluutaksi on määritelty Norjan kruunu.

Luottoriski

Gasum-konsernin luottoriskin hallinnan prosessi ja vastuunjako on määritelty Gasumin luottopolitiikassa, jonka mukaisesti luottoriskien tarkastelu ja ohjaus on keskitetty Treasury-yksikköön. Luottopolitiikan mukaisesti kaikkien uusien vastapuolien luottokelpoisuus varmistetaan ennen liiketoimien aloittamista.

Kaikilla Gasum Oy:n energiakaupan tukkuasiakkailla on korkea luottoluokitus. Konsernin vähittäisasiakasmäärä on melko suuri, yli 13 000 asiakasta, mikä pienentää yksittäisistä asiakkaista johtuvaa luottoriskiä. Yhtiön myyntisaamisiin liittyvä luottoriski onkin erittäin pieni.

Gasum Oy suojaa riskejään johdannaisilla vain luotettavien vastapuolien kanssa. Nykyisten vastapuolten heikoin luottoluokitus on A.

Maksuvalmiusriski

Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan konsernin riskiä suoriutua rahamääräisistä velvoitteistaan. Mikäli maksuvalmiusriskiin ei ole varauduttu, voidaan joutua tilanteeseen, jossa rahoitusta ei saada ollenkaan tai sitä ei saada yrityksen luottokelpoisuutta vastaavaan hintaan. Maksuvalmiusriskin hallinnan tavoitteena on varmistaa liiketoiminnan jatkuvuus ja järkevät rahoituskustannukset.

Maksuvalmiusriskin hallitsemiseksi konsernissa ylläpidetään likviditeettitarvetta vastaavaa likviditeettireserviä. Konsernilla on aina oltava käytettävissään käteisvaroja tai niihin verrattavissa olevia jälkimarkkinakelpoisia arvopapereita sekä käyttämättömiä luottolimiittejä riittävästi kattamaan kaikki seuraavan 12 kuukauden aikana erääntyvät lainat ja liiketoiminnan nettorahavirrat sekä normaali käyttöpääoman vaihtelu. Tilinpäätöspäivänä 31.12.2016 yhtiöllä oli käyttämätöntä likviditeettireserviä riittävästi likviditeettitarpeen kattami-

seksi. Konsernilla oli 31.12.2016 nostamatonta limiittiä yhteensä 98 miljoonaa euroa (2015:126 miljoonaa euroa.)

Konsernin velkaisuutta rajoitetaan rahoituskovenantilla, joka on gearing (nettovelkaantumisaste). Kovenantin kehitystä raportoidaan rahoittajille neljännesvuosittain. Konsernin kovenantti ei ole rikkoutunut tilikauden aikana.

Seuraavassa taulukossa esitetään konsernin johdannaisvelkoihin kuulumattomat rahoitusvelat ja nettomääräisesti toteutettavat johdannaisvelat jaoteltuina jäljellä olevien sopimuksiin perustuvien maturiteetin mukaisesti tilinpäätöspäivänä. Johdannaisvelat sisällytetään jaotteluun, jos niiden sopimuksiin perustuvien eräpäivien tunteminen on välttämätöntä rahavirtojen ajoittumisen ymmärtämisen kannalta. Taulukossa esitettävät luvut ovat sopimuksiin perustuvia diskonttaamattomia rahavirtoja. Lisäksi on esitetty johdannaisvarojen maturiteetti.

1 000 €

31.12.2016	Alle 1 vuosi	1-2 vuotta	2-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Lainat rahoituslaitoksilta	48 694	200 394	248 261	0	497 348
Muut lainat	0	0	0	15 022	15 022
Ostovelat	39 466	0	0	0	39 466
Johdannaiset	1 479	4 182	75	0	5 736
Rahoitusleasingvelat	1 359	1 605	4 028	39 966	46 957
Yhteensä	90 997	206 181	252 364	54 988	604 530

1 000 €

31.12.2015	Alle 1 vuosi	1-2 vuotta	2-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Lainat rahoituslaitoksilta	41 112	213 265	59 615	0	313 991
Muut lainat	0	0	0	15 022	15 022
Ostovelat	62 060	0	0	0	62 060
Johdannaiset	14 655	6 016	544	0	21 215
Rahoitusleasingvelat	1 355	1 340	3 696	41 748	48 139
Yhteensä	119 182	220 621	63 855	56 770	460 427

1 000 €

31.12.2016	Alle 1 vuosi	1-2 vuotta	2-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Johdannaisvarat	2 660	13	0	0	2 673

1 000 €

31.12.2015	Alle 1 vuosi	1-2 vuotta	2-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Johdannaisvarat	5 536	870	0	0	6 406

HERKKYYSANALYYSIT MARKKINARISKILLE

Hyödykeriskiherkkyys

Seuraavassa on esitetty herkkyyssanalyysit merkittäville hyödykeriskeille. Hyödykkeiden hintariskin laskennassa positioon on luettu mukaan avoimet johdannaiset ulkoisen vastapuolen kanssa. Alla olevassa taulukossa on esitetty kunkin hyödykkeen hinnan nousun/laskun vaikutuksista konsernin tulokseen verojen jälkeen. Luvut perustuvat oletukseen, että hyödykkeen hinta on noussut/laskenut 10 % kaikkien muiden tekijöiden pysyessä ennallaan. Luvut eivät kuvaa todellista vaikutusta konsernin tuloslaskelmaan, koska ne eivät sisällä suojattavan kohteen vastakkaissuuntaista käyvän arvon muutosta.

	31.12.2016	31.12.2015
Öljyn hinnan 10 %:n nousu vaikuttaisi tilikauden tulokseen verojen jälkeen	0,6 milj.	1,1 milj.
Öljyn hinnan 10 %:n lasku vaikuttaisi tilikauden tulokseen verojen jälkeen	-0,6 milj.	-1,1 milj.

	31.12.2016	31.12.2015
Kaasun hinnan 10 %:n nousu vaikuttaisi tilikauden tulokseen	0,6 milj.	0,0 milj.
Kaasun hinnan 10 %:n lasku vaikuttaisi tilikauden tulokseen	-0,6 milj.	0,0 milj.

	31.12.2016	31.12.2015
Sähkön hinnan 10 %:n nousu vaikuttaisi tilikauden tulokseen	0,3 milj.	0,0 milj.
Sähkön hinnan 10 %:n lasku vaikuttaisi tilikauden tulokseen	-0,3 milj.	0,0 milj.

Korkoriskiherkkyys

Korkoherkkyttä on tarkasteltu 1 % -yksikön tasonousulla markkinakoroissa ja sen vaikutusta konsernin tulokseen. Vaikutus tulokseen muodostuu lainojen korkovirtariskistä seuraavan 12 kuukauden aikana sekä korkojohdannaisien käyvän arvon muutoksesta tarkasteluhetkellä. Laskelmassa on mukana kaikki rahalainat ja korkojohdannaiset tilikauden päättyessä. Herkkyyssuhteissa ei ole huomioitu verojen vaikutusta.

Herkkyyssuhteet korkoriskille, miljoonaa euroa:	31.12.2016	31.12.2015
Lyhyiden markkinakorkojen 1 %- yksikön tasonousun vaikutus tulokseen	7,5 milj.	-1,6 milj.

Valuuttariskiherkkyys

Valuuttaherkkyttä on tarkasteltu mikä vaikutus suojattavan valuutan 10 % heikentymisellä ja vahvistumisella euroon nähdään konsernin tulokseen verojen jälkeen. Laskennassa mukaan on luettu avoimet valuuttajohdannaiset ulkoisen vastapuolen kanssa. Luvut eivät kuvaa todellista vaikutusta konsernin tuloslaskelmaan, koska ne eivät sisällä suojattavan kohteen vastakkaissuuntaista käyvän arvon muutosta.

Herkkyyssuhteet valuuttariskille, miljoonaa euroa:	31.12.2016	31.12.2015
NOK vahvistuu 10 %	8,2 milj.	0,0 milj.
NOK heikkenee -10 %	-6,1 milj.	0,0 milj.
SEK vahvistuu 10 %	1,7 milj.	0,0 milj.
SEK heikkenee -10 %	-1,2 milj.	0,0 milj.

Pääoman hallinta

Konsernin pääoman hallinta perustuu liiketoiminnan erilaisiin skenaarioihin ja niihin liittyviin herkkyyssanalyysiin sekä konsernia koskevien oleellisten riskien arviointiin. Liiketoimintariskien lisäksi Gasum varaa pääomaa myös taseen korkohyödyke ja valuuttariskejä sekä mahdollisia arvonalentumisia varten. Seuraavassa taulukossa on esitetty Gasumin nettovelat ja velkaantumistaso, joita yhtiö seuraa osana pääomanhallintaa.

1 000 €

Pääoman hallinta	2016	2015
Korolliset velat	632 238	666 286
Rahavarat	-23 425	-7 178
Lainasaamiset	-130	-130
Nettovelat	608 683	658 978
Oma pääoma yhteensä	595 879	561 967
Pääoma yhteensä	1 204 562	1 220 945
Velkaantumisaste	102 %	117 %

Korolliset velat sisältävät rahalaitoslainat, rahoitusleasing-velat, osto-optioihin liittyvät velat sekä pankkitililimiitin.

5. Johdannaisinstrumentit

1 000 €

Johdannaisinstrumentit	31.12.2016		31.12.2015	
	Varat	Velat	Varat	Velat
Korkojohdannaiset (hierarkian taso 2)		2 518		2 327
Hyödykejohdannaiset (hierarkian taso 2)	2 265	1 658	6 406	18 888
Valuuttajohdannaiset (hierarkian taso 2)	408	1 560		
Yhteensä	2 673	5 736	6 406	21 215
Vähennetään pitkäaikainen osuus:				
Korkojohdannaiset (hierarkian taso 2)		2 268		2 267
Hyödykejohdannaiset (hierarkian taso 2)		324	870	4 294
Valuuttajohdannaiset (hierarkian taso 2)	13	1 664		
Pitkäaikainen osuus	13	4 257	870	6 561
Lyhytaikainen osuus	2 660	1 479	5 536	14 655

Tilinpäätöshetkellä käyvältä arvoltaan positiiviset instrumentit on kirjattu taseeseen saamisiksi ja käyvältä arvoltaan negatiiviset instrumentit veloiksi. Käyvän arvon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti. Johdannaisten nettomääräinen esittäminen kohdassa *Rahoitusinstrumenttien netottaminen*.

Johdannaisinstrumenttien maturiteetti on esitetty kohdassa *Maksuvalmiusriski*.

JOHDANNAISSOPIMUKSET

Korkojohdannaiset

Avointen korkojohdannaisten nimellisarvot 31.12.2016 olivat 317,1 miljoonaa euroa (31.12.2015 147,0 miljoonaa euroa). Koronvaihtosopimusten voitot ja tappiot markkinahintaa vastaan kirjataan tuloslaskelmaan rahoituseriin. Koronvaihtosopimusten käypä arvo lasketaan arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvona havainnoitavissa olevien tuottokäyrien pohjalta.

Hyödykejohdannaiset

Avointen kaasujohdannaisten nimellisarvot tilinpäätöspäivänä olivat 5,9 miljoonaa euroa. (2015: 0,0 miljoonaa euroa) Avointen sähköjohdannaisten nimellisarvot tilinpäätöspäivänä olivat 5,8 miljoonaa euroa. (2015: 0,0 miljoonaa euroa) Hyödykejohdannaisten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinoilta saataviin hintanoteerauksiin.

Avointen öljyjohdannaisten nimellisarvot tilinpäätöspäivänä olivat 12,4 miljoonaa euroa (2015: 49,9 miljoonaa euroa). Öljy-

johdannaisten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän hintanoteerauksiin. Mikäli sitä ei ole saatavilla, käytetään lähimmän edeltävän päivän noteerauksia, jolle tietoa on saatavilla. Öljyjohdannaisten käyvät arvot lasketaan käyttäen raskaan polttoöljyn sekä dated brent swap -sopimusten noteerauksia OTC-markkinoilla. Pörssin ulkopuolella tehtyjen öljyjohdannaisten käyvät arvot lasketaan johdannaissopimusten tulevien kassavirtojen summana.

Valuuttajohdannaiset

Avointen valuuttajohdannaisten nimellisarvot 31.12.2016 olivat 110,8 miljoonaa euroa (31.12.2015 0,0 miljoonaa euroa). Valuuttajohdannaisten käypä arvo lasketaan käyttäen havainnoitavissa olevia valuuttojen termiinihintoja.

KÄYVÄN ARVON ARVIOIMINEN

Käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit arvostusmenetelmän mukaan jaoteltuina. Käytetyt hierarkiatasot on määritelty seuraavasti:

- Taso 1: täysin samanlaisille varoille tai veloille noteeratut (oikaisemattomat) hinnat toimivilla markkinoilla
- Taso 2: muut syöttötiedot kuin tasoon 1 sisältyvät noteeratut hinnat, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle on havainnoitavissa joko suoraan (ts. hintana) tai epäsuorasti (ts. hinnoista johdettuina)
- Taso 3: omaisuuserää tai velkaa koskevat syöttötiedot, jotka eivät perustu havainnoitavissa olevaan markkinatietoon (muut kuin havainnoitavissa olevat syöttötiedot)

JOHDANNAISTEN NETOTTAMINEN

1 000 €

31.12.2016	Bruttomäärä ennen vähentämistä	Vähennettävä bruttomäärä	Bruttomääräiset rahoitus-instrumentit taseessa	Liittyvät johdannais-instrumentit, joita ei kuitata taseessa	Nettomäärä
Rahoitusvarat					
Johdannaiset					
Korkojohdannaiset	90	90	0	0	0
Hyödykejohdannaiset	2 424	159	2 265	0	2 265
Valuuttajohdannaiset	1 946	1 538	408	0	408
Yhteensä	4 460	1 787	2 673	0	2 673
Rahoitusvelat					
Johdannaiset					
Korkojohdannaiset	2 607	90	2 518	0	2 518
Hyödykejohdannaiset	1 817	159	1 658	0	1 658
Valuuttajohdannaiset	3 098	1 538	1 560	0	1 560
Yhteensä	7 522	1 787	5 736	0	5 736

1 000 €

31.12.2015	Bruttomäärä ennen vähentämistä	Vähennettävä bruttomäärä	Bruttomääräiset rahoitus-instrumentit taseessa	Liittyvät johdannais-instrumentit, joita ei kuitata taseessa	Nettomäärä
Rahoitusvarat					
Johdannaiset					
Hyödykejohdannaiset	7 102	697	6 406	0	6 406
Yhteensä	7 102	697	6 406	0	6 406
Rahoitusvelat					
Johdannaiset					
Korkojohdannaiset	2 327	0	2 327	0	2 327
Hyödykejohdannaiset	19 585	697	18 888	0	18 888
Yhteensä	21 912	697	21 215	0	21 215

6. Liikevaihto

1 000 €

Liikevaihto liiketoiminnoittain	2016	2015
Maakaasu	654 138	701 694
LNG	161 614	201 360
Biokaasu	23 590	8 594
Tekniset palvelut	4 016	3 808
Yhteensä	843 357	915 456

1 000 €

Liikevaihdon maantieteellinen jakauma	2016	2015
Suomi	687 973	716 450
Muu Eurooppa	155 384	199 006
Yhteensä	843 357	915 456

Verolliseen käyttöön luovutetun kaasun myyntihintaan sisältyvä valmistevero 66,1 miljoonaa euroa (2015: 51,7 miljoonaa euroa) on kirjattu liikevaihtoon.

7. Materiaalit ja palvelut

1 000 €

Materiaalit ja palvelut	2016	2015
Materiaalit ja tarvikkeet	604 644	760 354
Ulkopuoliset palvelut	7 503	2 636
Yhteensä	612 147	762 989

Verolliseen käyttöön luovutetun kaasun ostohintaan sisältyvä valmistevero 70,0 miljoonaa euroa (2015: 57,1 miljoonaa euroa) on kirjattu ostoihin.

8. Henkilöstökulut

1 000 €

Henkilöstökulut	2016	2015
Palkat ja palkkiot	26 814	22 114
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	4 173	3 621
Eläkekulut - etuuspohjaiset järjestelyt	480	168
Lakisääteiset henkilösivukulut	2 592	1 952
Yhteensä	34 059	27 854

1 000 €

Johdon palkat ja palkkiot	2016	2015
Toimitusjohtaja	472	386
Hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet*	140	129
Yhteensä	612	515

*Palkkiot tehtävistä hallituksen ja hallintoneuvoston jäseninä.

HENKILÖSTÖ KESKIMÄÄRIN

Henkilöstön määrä keskimäärin	2016	2015
Toimihenkilöitä	240	231
Työntekijöitä	130	88
Henkilöstön määrä keskimäärin	370	319

HENKILÖSTÖ KAUDEN LOPUSSA

Henkilöstön määrä kauden lopussa	2016	2015
Toimihenkilöitä	246	231
Työntekijöitä	129	79
Henkilöstön määrä kauden lopussa	375	310

9. Poistot ja arvonalentumiset

1 000 €

Poistot ja arvonalentumiset	2016	2015
Poistot rakennuksista ja rakennelmista	29 456	29 370
Poistot koneista ja laitteista	13 737	11 151
Poistot muista aineellisista hyödykkeistä	861	652
Poistot aineellisista hyödykkeistä	44 054	41 173
Poistot aineettomista hyödykkeistä	6 278	5 224
Arvonalentumiset	796	7 313
Yhteensä	51 129	53 710

10. Liiketoiminnan muut kulut

1 000 €

Liiketoiminnan muut kulut	2016	2015
Vuokrat	4 480	2 771
Kunnossapitokulut	3 995	2 257
Palveluostot	12 958	15 874
Johdannaissopimusten tappiot	19 157	27 414
Muut	14 310	10 068
Yhteensä	54 900	58 385

11. Tilintarkastajan palkkiot

1 000 €

Tilintarkastajan palkkiot	2016	2015
Lakisääteinen tilintarkastus	337	252
Tilintarkastajien lausunnot	29	47
Veropalvelut	41	46
Muut palvelut	287	131
Yhteensä	693	476

12. Rahoitustuotot ja -kulut

1 000 €

Rahoitustuotot	2016	2015
Valuuttakurssivoitot	3 982	5 057
Voitot johdannaisten käyvän arvon muutoksista	0	1 015
Muut rahoitustuotot*	12 736	611
Yhteensä	16 718	6 683

*Risavikan nesteytyslaitoksen hankinnan yhteydessä purettiin yhtiön aiempi käsittely konsernissa strukturoituna yhteisönä. Tästä aiheutui 12,0 miljoonan euron tuotto, joka on esitetty muissa rahoitustuotoissa.

1 000 €

Rahoituskulut	2016	2015
Rahoituslainojen korkokulut	5 299	5 947
Valuuttakurssitappiot	623	4 703
Rahoitusleasingkulut	4 144	4 231
Muut rahoituskulut*	5 030	9 773
Yhteensä	15 096	24 653
Rahoitustuotot ja -kulut netto	1 621	-17 970

*Muut rahoituskulut sisältävät muun muassa nesteytyslaitoksen käsittelystä strukturoituna yhteisönä johtuvan rahoituskulun alkuvuoden osalta.

13. Tuloverot

1 000 €

Verot	2016	2015
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	18 946	-189
Edellisten tilikausien verot	6	-10
Laskennallisten verojen muutos	4 166	7 552
Yhteensä	23 119	7 353

Konsernin tuloslaskelmaan kirjattujen tuloverojen erot suomalaisen yhteisöverokannan mukaan laskettuun tuloveroon on esitetty seuraavassa taulukossa.

1 000 €

Verot	2016	2015
Voitto ennen veroja	125 476	108 431
Suomen yhteisöverokannan mukainen tulovero	25 095	21 686
Ulkomaisten tytäryritysten eriävien verokantojen vaikutus	-567	857
Verovapaat tuotot	-3 073	-25 499
Vähennyskeltottomat kulut	706	506
Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista	0	629
Aiemmin kirjaamattomien verotuksellisten tappioiden käyttö	-42	0
Verot edellisiltä tilikausilta	6	10
Verokannan muutoksen vaikutus (Norja)	-856	858
Pysyvät erot	293	5 112
Toiminnallisen valuutan aiheuttamat erot veropohjassa	5 861	3 189
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	190	5
Muut erät	-4 495	0
Yhteensä	23 119	7 353
Efektiivinen verokanta	18,4 %	6,8 %

Konsernin efektiivinen veroaste tilikaudelta 2016 oli 18,4 %. Efektiivinen veroaste pois lukien verovapaat tuotot, verokannan muutoksen vaikutus sekä pysyvät erot ja toiminnallisen valuutan aiheuttamat väliaikaiset erot oli 16,7 %.

Norjan hallitus on hyväksynyt verokannan muutoksen 25 %:sta 24 %:iin vuodelle 2017. Taseessa olevat laskennalliset verot on laskettu uuden verokannan mukaisesti.

Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verokulut(-)/tuotot ovat seuraavat:

1 000 €

	2016		
	Ennen veroja	Verokulu(-) / tuotto	Verojen jälkeen
Etuuspohjaisten eläkevelvoitteiden uudelleenmäärittämisestä johtuvat erät	-341	68	-273
Muut laajan tuloksen erät	-341	68	-273

1 000 €

	2015		
	Ennen veroja	Verokulu(-) / tuotto	Verojen jälkeen
Etuuspohjaisten eläkevelvoitteiden uudelleenmäärittämisestä johtuvat erät	742	-148	594
Muut laajan tuloksen erät	742	-148	594

14. Yrityshankinnat ja -myynnit

YRITYSMYYNnit 2016

Gasum Oy myi loppuvuodesta 2016 Liettuolaisen UAB Get Baltic Ltd:n osakekannasta 34 % AB Amber Grid:lle. Kauppa toteutettiin 23.12.2016. UAB Get Baltic yhdisteltiin myyntiin saakka Gasum konserniin yhteisyrityksenä eikä kaupalla ole olennaista vaikutusta konsernin taseeseen eikä raportointi-kauden tulokseen.

YRITYSMYYNnit 2015

Kesäkuussa 2015 Gasum Oy myi koko omistuksensa sen aikaisemmin 100-prosenttisesti omistamista tytäryrityksistä Gasum Paikallisjakelu Oy:stä sekä Helsingin Kaupunkikaasu Oy:stä. Kaupasta syntyneet myyntivoitot esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa.

Yhtiöiden paikallisjakeluverkko-liiketoiminta kuului Gasum-konsernissa Energiapalvelut -liiketoiminta-alueeseen. Yhtiöiden osakekantojen myyntiä ei luokiteltu lopetuksi toiminnoksi.

YRITYSHANKINNAT 2016

Gasum Oy allekirjoitti tammikuussa 2016 kauppasopimuksen, jolla se osti Biotehdas Oy:n ja sen tuotantolaitokset Taaleritehtaan Pääomarahastot Oy:ltä. Kauppa toteutettiin 29.2.2016. Hankittujen yhtiöiden tuloslaskelmat on yhdistelty Gasum konserniin maaliskuun 2016 alusta alkaen.

Lisäksi Gasum toteutti vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä toisen biokaasuliiketoimintaan liittyvän kaupan. Gasum Oy allekirjoitti 1.2.2016 kauppasopimuksen Biovakka Suomi Oy:n omistajien kanssa, jolla se osti Biovakka Suomi Oy:n ja Biovakka Oy:n. Kauppa toteutettiin 31.3.2016. Hankittujen yhtiöiden tuloslaskelmat on yhdistelty Gasum konserniin huhtikuun 2016 alusta alkaen.

Vuonna 2014 toteutetun Skangas-kaupan yhteydessä, jossa Gasum osti norjalaiselta Lyse-konsernilta LNG-jakelu liiketoiminnan, hankittiin myös osto-optio Risavikan LNG-tuotantolaitokseen. Optio käytettiin ja kauppa toteutettiin 16.4.2016, jolloin Skangas AS osti 100 % tuotantolaitoksen yhtiön osakeista. Kaupan jälkeen yhtiön nimi muutettiin Skangas LNG Production AS:ksi. Kauppa edellytti Ruotsin ja Norjan kilpailuviranomaisten hyväksyntää ja ne saatiin huhtikuun alussa. Tuotantolaitos yhdisteltiin Gasum konserniin aikaisemmin strukturoituna yhteisönä, joten nyt toteutetulla kaupalla ei ollut olennaista vaikutusta konsernin taseeseen. Aiemman käsittelyn purkamisesta kirjattiin 12 miljoonan euron rahoitustuotto tilikaudelle 2016.

YRITYSHANKINNAT 2015

Gasumin tytäryhtiö Skangas AS hankki loppuvuodesta 2015 50 % tanskalaisesta LNG-jakelu yhtiöstä Hirtshals LNG A/S:stä.

15. Liikearvo

LIIKEARVON KOHDISTAMINEN

Gasumin johtamisjärjestelmän perusteella alin taso mitä johto seuraa, on liiketoimintayksikkö. Liikearvo kohdistetaan

Gasum-konsernissa rahavirtaa tuottaville yksiköille (CGU), jotka Gasum-konsernissa vastaavat liiketoimintayksiköitä.

1 000 €

Liikearvo	2016	2015
CGU: LNG-liiketoiminta	116 596	116 145
Yhteensä	116 596	116 145

ARVONALENTUMISTESTAUS

Rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevan rahamäärän arvo perustuu laskelmaan sen käyttöarvosta. Testauksessa käytetyt tulevaisuuden rahavirta-arviot perustuvat johdon hyväksymiin CGU-kohtaisiin taloudellisiin suunnitelmiin. Laskelman ennustejakso on viisi vuotta, joista viimeisen avulla on määritetty terminaaliarvo. Ennustejakson jälkeiset rahavirrat on arvioitu käyttäen 2 %:n pitkän aikavälin kasvuvauhtia, jonka arvioidaan olevan soveltuva kasvavaan liiketoimintaan. Ennustetut liiketoimintavolyymit perustuvat nykyiseen rakenteeseen, jo aloitetut investoinnit mukaan lukien.

Tulevaisuuden kassavirrat on diskontattu käyttäen pääoman keskimääräistä kustannusta (Weighted Average Cost of Capital), joka heijastaa markkinoiden käsitystä rahan aika-arvosta sekä Gasum-konsernin LNG-liiketoimintaan liittyvistä riskeistä. Diskonttauskoron määrittämisessä käytetyt parametrit (riskitön korko, riskikerroin, riskipremio ja pääoma-

rakenne) perustuvat vastaavaa tai kilpailevaa liiketoimintaa harjoittavien öljy- ja kaasualan yritysten vastaaviin tekijöihin sekä vuoden 2016 lopussa vallinneisiin markkinaolosuhteisiin. Arvonalentumistestaus ei osoittanut aihetta arvonalentumiskirjauksen tekemiselle.

HERKKYYSANALYYSI

Arvonalentumistestauksen yhteydessä suoritettiin herkkyyshanalyysit keskeisimpien oletusten, diskonttauskoron, käyttökatteen kehityksen sekä jäännösarvon kasvutekijän osalta. Laskelmissa käytetyt keskeiset muuttujat ovat diskonttauskoron prosenttiyksikön muutos, käyttökatteen arvioitua heikompi kehitys (-10 %) sekä ennustejakson jälkeisen kasvun nousu tai lasku prosenttiyksiköllä. Herkkyyshanalyysit eivät erikseen tarkasteltuina osoittaneet arvonalentumisriskiä.

Käytetty diskonttokorko (ennen veroja)

	2016	2015
CGU: LNG-liiketoiminta	6,88 %	7,33 %

1 000 €

Liikearvon täsmäytyslaskelma	31.12.2016	31.12.2015
Tasearvo kauden alussa	116 145	119 447
Kurssierot	452	0
Vähennykset*	0	-3 302
Tasearvo kauden lopussa	116 596	116 145

*Vähennykset vertailukaudella 2015 liittyvät 2014 tapahtuneisiin yrityshankintoihin ja tarkennuksiin käypien arvojen kohdistuksissa hankintamenoa määriteltäessä.

ARVONALENTUMISTAPPIOT

Tilikausien 2016 ja 2015 aikana liikearvoon ei ole kohdistunut arvonalennuksia.

16. Aineettomat hyödykkeet

1 000 €

2016	Liikearvo	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	116 145	87 809	30 638	234 592
Lisäykset	0	19	347	366
Vähennykset	0	0	-157	-157
Hankitut liiketoiminnot	0	13 483	380	13 863
Siirrot ryhmien välillä	0	25	1 038	1 063
Oikaisut	0	-41	0	-41
Kurssierot	451	0	0	451
Hankintameno 31.12.	116 596	101 295	32 246	250 137
Kertyneet poistot 1.1.	0	7 191	15 319	22 510
Poistot	0	4 398	1 880	6 278
Vähennykset	0	0	-157	-157
Kurssierot	0	0	83	83
Kertyneet poistot 31.12.	0	11 589	17 125	28 714
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	116 145	80 618	15 319	212 082
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	116 596	89 706	15 121	221 423

1 000 €

2015	Liikearvo	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	119 447	87 674	29 192	236 313
Lisäykset	0	82	2 074	2 156
Vähennykset	-3 302	0	0	-3 302
Myydyt liiketoiminnot	0	-12	-1 743	-1 756
Oikaisut	0	65	1 115	1 180
Hankintameno 31.12.	116 145	87 809	30 638	234 592
Kertyneet poistot 1.1.	0	3 618	13 478	17 096
Poistot	0	3 573	1 841	5 414
Kertyneet poistot 31.12.	0	7 191	15 319	22 510
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	119 447	84 055	15 413	218 915
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	116 145	80 618	15 319	212 082

17. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

1 000 €

2016	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	4 594	1 023 629	216 823	24 804	59 611	1 329 460
Lisäykset	83	1 670	1 090	3 198	30 514	36 555
Vähennykset	0	-3 606	-809	0	-644	-5 059
Hankitut liiketoiminnot	108	27 785	27 900	2 039	9 109	66 940
Siirrot ryhmien välillä	1 023	-61 420	114 624	11 455	-65 457	226
Kurssierot	0	4 739	14	3	0	4 756
Hankintameno 31.12.	5 808	992 796	359 641	41 499	33 133	1 432 878
Kertyneet poistot 1.1.	0	346 800	103 598	3 798	6 515	460 711
Poistot	0	29 456	13 737	861	0	44 054
Arvonalentumiset	0	0	0	0	796	796
Kurssierot	0	-27	-1	1	0	-27
Kertyneet poistot 31.12.	0	376 229	117 334	4 660	7 311	505 534
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	4 594	676 829	113 224	21 006	53 096	868 748
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	5 808	616 567	242 307	36 839	25 822	927 343

1 000 €

2015	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	7 996	1 040 721	252 914	9 548	35 694	1 346 873
Lisäykset	0	2 523	2 107	33	25 843	30 505
Vähennykset	-15	-946	-3 995	0	-3 795	-8 752
Myydyt liiketoiminnot	0	-36 499	-47	0	-1 440	-37 986
Siirrot ryhmien välillä	-3 387	17 830	-34 156	15 223	3 309	-1 181
Hankintameno 31.12.	4 594	1 023 629	216 823	24 804	59 611	1 329 460
Kertyneet poistot 1.1.	0	316 689	93 665	3 146	0	413 500
Poistot	0	29 370	11 151	652	0	41 173
Arvonalentumiset	0	798	0	0	6 515	7 313
Vähennysten kertyneet poistot	0	-57	-1 218	0	0	-1 275
Kertyneet poistot 31.12.	0	346 800	103 598	3 798	6 515	460 711
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	7 996	724 032	159 249	6 403	35 694	933 375
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	4 594	676 829	113 224	21 006	53 096	868 748

Koneisiin ja kalustoon sisältyy rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle otettuja hyödykkeitä seuraavasti:

1 000 €

	2016	2015
Rahoitusleasingsopimusten perusteella kirjattu hankintameno 31.12.	44 430	44 430
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	8 044	5 884
Kirjanpitoarvo	36 386	38 546

Konsernin rahoitusleasingsopimukset koostuvat LNG-kuljetukseen käytetyistä trailereista ja laivasta sekä toimistokoneista ja -laitteista. Trailereiden vuokra-ajat ovat 8 vuotta, laivan 25 vuotta ja toimistokoneiden sopimusten 3-5 vuotta.

18. Rahoitusinstrumentit

RAHOITUSINSTRUMENTIT LUOKITTAIN

1 000 €

Rahoitusinstrumentit luokittain 31.12.2016	Lainat ja muut saamiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat	Myytavissä olevat sijoitukset	Yhteensä
Varat taseessa:				
Myytavissä olevat sijoitukset			69	69
Johdannaisinstrumentit		2 673		2 673
Myyntisaamiset ja muut saamiset	155 557			155 557
Muut pitkäaikaiset saamiset	6 059			6 059
Rahavarat	23 425			23 425
Yhteensä	185 041	2 673	69	187 783

1 000 €

31.12.2016	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat velat	Velat jaksotettuun hankintamenoön	Yhteensä
Velat taseessa:			
Lainat		497 348	497 348
Rahoitusleasingvelat		46 957	46 957
Johdannaisinstrumentit	5 736		5 736
Ostovelat ja muut velat		119 296	119 296
Muut pitkäaikaiset velat		70 375	70 375
Yhteensä	5 736	733 977	739 713

1 000 €

Rahoitusinstrumentit luokittain 31.12.2015	Lainat ja muut saamiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat	Myytavissä olevat sijoitukset	Yhteensä
Varat taseessa:				
Myytavissä olevat sijoitukset			69	69
Johdannaisinstrumentit		6 406		6 406
Myyntisaamiset ja muut lyhytaikaiset saamiset	133 936			133 936
Muut pitkäaikaiset saamiset	6 529			6 529
Rahavarat	7 178			7 178
Yhteensä	147 643	6 406	69	154 117

1 000 €

31.12.2015	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat velat	Velat jaksotettuun hankintamenoön	Yhteensä
Velat taseessa:			
Lainat		313 992	313 992
Rahoitusleasingvelat		48 139	48 139
Johdannaisinstrumentit	21 215		21 215
Ostovelat ja muut velat		113 430	113 430
Muut pitkäaikaiset velat		292 422	292 422
Yhteensä	21 215	767 983	789 198

19. Myytävissä olevat sijoitukset

1 000 €

Myytävissä olevat sijoitukset	2016	2015
Noteeraamattomat osakesijoitukset	69	69
Yhteensä	69	69

Myytävissä olevat sijoitukset ovat noteeraamattomia osakesijoituksia. Konserni on arvostanut sijoitukset hankintahintaan, koska sijoituksille ei ole saatavissa hintoja, joiden vaihteluvälit ovat luotettavia.

20. Osuudet pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävistä sijoituksista

KONSERNIN YHTEISYRITYKSET 31.12.2016

1 000 €

Konsernin yhteisyritykset 31.12.2016	Toiminta-alue/ rekisteröintimaa	Omistusosuus %	Arvostusmenetelmä
Manga LNG Oy	Suomi	25	Pääomaosuusmenetelmä
Hirtshals LNG A/S	Tanska	50	Pääomaosuusmenetelmä

1 000 €

Osuudet yhteisyrityksissä	2016	2015
Kirjanpitoarvo 1.1.	12 927	6 241
Osuus kauden tuloksesta	-949	25
Lisäykset	0	6 661
Vähennykset*	-1 580	0
Kirjanpitoarvo	10 398	12 928

*Gasum Oy on ostanut Biovakka Suomi Oy:n koko osakekannan 31.3.2016 ja näin ollen yhtiö käsitellään hankinnan jälkeen tytäryhtiönä. Aiempi 20 %:n omistus on arvostettu käypään arvoon. Lisäksi Gasum Oy on myynyt UAB Get Balticin 34 %:n omistuksensa. Ks. tarkemmin kohdassa 14. *Yrityshankinnat ja -myynnit.*

YHTEISYRITYSTEN TALOUDELLINEN YHTEENVETO

1 000 €

Yhteisyritysten taloudellinen yhteenveto	Pitkäaikaiset		Lyhytaikaiset		Liike- vaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus
	Varat	Velat	Varat	Velat			
2016							
Manga LNG Oy	28 782	0	1 018	54	171	-494	25 %
Hirtshals LNG A/S	2 549	0	60	0	0	-193	50 %
Yhteensä	31 331	0	1 078	54	171	-687	
2015							
Biovakka Suomi Oy	12 035	3 597	1 685	6 107	7 982	469	20 %
UAB GET Baltic Ltd	194	0	822	753	110	-100	34 %
Manga LNG Oy	28 635	0	1 690	111	731	-139	25 %
Hirtshals LNG A/S*							50 %
Yhteensä	40 864	3 597	4 197	6 971	8 823	230	

*Hirtshals LNG A/S:n tilinpäätöstietoja ei Gasum Oy:n konsernitalinpäätöstä 31.12.2015 laadittaessa ollut vielä saatavilla. Tällä ei ollut olennaista vaikutusta Gasum Oy:n konsernitalinpäätökseen 31.12.2015.

Manga LNG Oy on perustettu 20.12.2013. Yhtiön ympärille rakentuu Tornioon rakennettava LNG-termiinali. Tornion termiinalin on tarkoitus valmistua vuonna 2018.

Hirtshals LNG A/S on tanskalainen LNG:n jakeluyhtiö, joka keskittyy laivaliikenteen palvelemiseen Hirtshalsin sata-

massa Pohjois-Jyllannissa. Yhtiö kehittää kustannustehokasta LNG-jakeluketjua erityisesti lauttaliikennettä varten. Omistusosuus on 50 %, mutta Gasumilla ei ole määräysvaltaa yhtiössä.

21. Muut pitkäaikaiset saamiset

1 000 €

Muut pitkäaikaiset saamiset	2016	2015
Rahoitusleasingsaamiset - pitkäaikainen osuus	1 656	1 728
Pantatut rahavarat	3 997	4 000
Muut pitkäaikaiset saamiset	406	801
Yhteensä	6 059	6 529

Rahoitusleasingsaamisten lyhytaikainen osuus on kirjattu taseen myyntisaamisiin ja muihin saamisiin.

1 000 €

Muut pitkäaikaiset saamiset	2016	2015
Rahoitusleasingsaamiset - pitkäaikainen osuus	1 656	1 728
Rahoitusleasingsaamiset - lyhytaikainen osuus	72	72
Yhteensä	1 728	1 800

Rahoitusleasingsaamisten bruttomääräiset vähimmäisvuokrat erääntyvät seuraavasti:

1 000 €

Vähimmäisvuokrien erääntyminen	2016	2015
Enintään 1 vuoden kuluessa	202	202
1-5 vuoden kuluttua	1 012	1 012
Yli 5 vuoden kuluttua	1 611	1 813
Yhteensä	2 825	3 027

1 000 €

Vähimmäisvuokrien nykyarvon erääntyminen	2016	2015
Enintään 1 vuoden kuluessa	72	66
1-5 vuoden kuluttua	451	420
Yli 5 vuoden kuluttua	1 205	1 315
Vähimmäisvuokrien nykyarvo yhteensä	1 728	1 800
Kertymättömät rahoitustuotot	1 097	1 227
Yhteensä	2 825	3 027

22. Myyntisaamiset ja muut saamiset

1 000 €

Myyntisaamiset ja muut saamiset	2016	2015
Myyntisaamiset	136 785	84 636
Siirtosaamiset	4 149	37 957
Muut saamiset	14 551	11 270
Rahoitusleasingsaaminen	72	72
Yhteensä	155 557	133 936

Myyntisaamisten ja muiden saamisten kirjanpitoarvot vastaavat niiden käypiä arvoja. Saamisiin liittyvä luottoriski on enimmäkseen niiden kirjanpitoarvo. Rahoitusleasingsaamisten pitkäaikainen osuus 1 656 tuhatta euroa (2015: 1 728 tuhatta euroa) on kirjattu taseen muihin pitkäaikaisiin saamisiin (ks. liitetieto 21). Konsernissa kirjataan yli 180 päivää sitten erääntyneet myyntisaamiset kuluksi.

Myyntisaamisten ikäjakauma arvonalentumisten jälkeen:

1 000 €

Myyntisaamisten ikäjakauma arvonalentumisten jälkeen:	2016	2015
Erääntymättömät	125 099	84 323
Erääntyneet		
Alle 3 kuukautta sitten erääntyneet	8 614	136
Yli 3 kuukautta sitten erääntyneet	3 071	177
Yhteensä	136 785	84 636

23. Vaihto-omaisuus

1 000 €

Vaihto-omaisuus	2016	2015
Tuotevarastot	12 985	18 057
Muu vaihto-omaisuus	1 580	1 580
Ennakkomaksut (Take or pay)	97 992	149 237
Yhteensä	112 556	168 874

Vaihto-omaisuuteen sisältyy maakaasun pitkäaikaisen hankintasopimukseen liittyvä ennakkomaksu 98,0 miljoonaa euroa (2015: 149,2 miljoonaa euroa).

24. Rahavarat

1 000 €

Rahavarat	2016	2015
Rahat ja pankkisaamiset	23 425	7 178
Yhteensä (ilman luotollisia tilejä)	23 425	7 178

Rahavirtalaskelmassa rahavaroihin luetaan seuraavat erät:

1 000 €

Rahavarat	2016	2015
Rahat ja pankkisaamiset	23 425	7 178
Yhteensä (ilman luotollisia tilejä)	23 425	7 178

25. Laskennalliset verot

1 000 €

Laskennalliset verot	2016	2015
Laskennalliset verosaamiset:		
Rahoitusinstrumentit	2 605	4 246
Eläkkeet ja työsuhde-etuudet	1 497	1 471
Vahvistetut tappiot	6 229	5 859
Käyttöomaisuus	2 549	1 319
Rahoitusleasing	467	2 890
Muut väliaikaiset erot	2 408	1 160
Yhteensä	15 755	16 944
Kauden alussa	16 944	17 604
Hankitut liiketoiminnot	1 881	0
Kirjattu tuloslaskelmaan	-3 139	-512
Kirjattu laajaan tulokseen	68	-148
Tasearvo kauden lopussa	15 755	16 944
Netotettu laskennallisesta verovelasta*	13 731	8 146
Yhteensä, netto	2 024	8 798
Laskennalliset verovelat:		
Käyttöomaisuus ja poistoero	84 025	48 876
Rahoitusinstrumentit	535	1 281
Aineettomat hyödykkeet	23 556	20 326
Muut väliaikaiset erot	297	469
Yhteensä	108 412	70 952
Kauden alussa	70 952	74 026
Hankitut liiketoiminnot	36 433	0
Myydyt liiketoiminnot	0	-6 972
Kirjattu tuloslaskelmaan	1 028	3 275
Muutokset yrityshankintoihin liittyen	0	623
Tasearvo kauden lopussa	108 412	70 952
Netotettu laskennallisesta verosaamisesta*	13 731	8 146
Yhteensä, netto	94 682	62 807
Laskennalliset verosaamiset ja -velat netto	-92 658	-54 008

*Laskennalliset verosaamiset ja -velat vähennetään toisistaan, mikäli on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata tilikauden verotettavaan tuloon perustuvia verovelkoja tilikauden verotettavaan tuloon perustuvia verosaamisia vastaan.

Käyttämättömistä verotuksellisista tappioista kirjataan laskennallisia verosaamisia siihen määrään saakka, kun verohyödyn saaminen verotettavan tulon perusteella on todennäköistä. Tappioilla, joiden perusteella on kirjattu laskennallisia verosaamisia tilinpäätökseen 31.12.2016, ei ole vanhenemisaikaa.

Konsernin veroveloista suuri osuus liittyy käyttöomaisuuteen. Käyttöomaisuuden poistot eroavat ajallisesti verotuksen ja kirjanpidon välillä, mistä syntyy laskennallinen verovelka.

26. Osakepääoma

	A-osakkeiden lukumäärä	K-osakkeiden lukumäärä	Osakkeiden lukumäärä yhteensä	Osakepääoma
31.12.2016	53 000 000	1	53 000 001	178 279
31.12.2015	53 000 000	1	53 000 001	178 279

Yhtiön osakepääoma jakautuu A- ja K-sarjan osakkeisiin. A-sarjaan kuuluvia osakkeita on 53 000 000. K-sarjaan kuuluvia osakkeita on yksi. Jokainen osake tuottaa yhtiökokouksessa äänestettäessä yhden äänen. A-sarjaan kuuluva osake ei kuitenkaan oikeuta äänestämään valittaessa hallituksen puheenjohtajaa, mahdollista varapuheenjohtajaa tai muita jäseniä. Yhtiöjärjestyksen muuttamiseen edellytetään enemmistöä sekä A-sarjan osakkeiden että K-sarjan osakkeiden äänistä.

K-sarjan osakkeen hankkimiseen luovutustoimin on saatava yhtiön hallituksen suostumus. Mikäli suostumus evätään, K-sarjan osakkeen haltijalla on oikeus vaatia, että osake muunnetaan A-sarjan osakkeeksi.

27. Varaukset

1 000 €

Varaukset	2016	2015
Varaukset kauden alussa	4 192	2 793
Varausten lisäykset	806	1 399
Käytetyt varaukset	0	0
Hankitut liiketoiminnot	4 442	0
Varaukset kauden lopussa	9 441	4 192
Josta lyhytaikaisia varauksia	0	0
Josta pitkäaikaisia varauksia	9 441	4 192

Varaukset liittyvät LNG-terminaalien purkuvelvoitteisiin Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa, LNG-nesteytyslaitoksen purkuvelvoitteisiin Norjassa sekä biokaasun tuotantolaitosten purkuvelvoitteisiin Suomessa.

28. Lainat

1 000 €

Lainat	2016	2015
Pitkäaikaiset:		
Lainat rahoituslaitoksilta	448 654	272 880
Yhteensä	448 654	272 880
Lyhytaikaiset:		
Lainat rahoituslaitoksilta	19 694	8 112
Yritystodistukset	29 000	33 000
Yhteensä	48 694	41 112
Lainat yhteensä	497 348	313 991

Kaikki lainat rahoituslaitoksilta ovat euromääräisiä pankkilainoja, jotka erääntyvät maaliskuun loppuun 2021 mennessä. Konsernilla on myös käytössä tililimiittejä, joista oli käytössä 21,8 miljoonaa euroa vuoden 2016 lopussa. Käytössä ollut tililimiitti erääntyy maaliskuussa 2021 mennessä. Rahoituslimiitti esitetään muissa lyhytaikaisissa veloissa.

Lyhytaikaisten lainojen käypä arvo vastaa niiden kirjanpitoarvoa, sillä diskonttauksen vaikutus ei ole merkittävä. Pitkäaikaiset lainat ovat vaihtuvakorkoisia ja ne on kirjattu tilinpäätöksessä käypään arvoon.

Lainan transaktiomenot on lisätty lainan käypään arvoon.

29. Muut pitkäaikaiset velat

1 000 €

Muut pitkäaikaiset velat	2016	2015
Rahoitusleasingvelat – pitkäaikainen osuus	45 598	46 784
Osallistumismaksujen tuloutus -velka	4 228	5 146
Muut velat*	66 147	287 275
Yhteensä	115 973	339 206

*Vuoden 2015 luvuissa muut velat sisälsivät mm. nesteytyslaitoksen käsittelystä strukturoituna yhteisönä syntyvän velan ja osto-optiovelan. Vuoden 2016 muut velat sisältävät mm. osto-optiovelan.

Rahoitusleasingvelkojen lyhytaikainen osuus 1 359 tuhatta euroa on kirjattu taseen ostovelkoihin ja muihin lyhytaikaisiin velkoihin (ks. liitetieto 30). Rahoitusleasingvelkojen ryhmittelystä on esitetty lisätietoja liitetiedossa 4 *Rahoitusriskien ja pääomarakenteen hallinta*.

Rahoitusleasingvelkojen bruttomääräiset vähimmäisvuokrat erääntyvät seuraavasti:

1 000 €

Vähimmäisvuokrien erääntyminen	2016	2015
Enintään 1 vuoden kuluessa	1 883	5 508
1-5 vuoden kuluttua	7 453	15 874
Yli 5 vuoden kuluttua	87 554	86 574
Yhteensä	96 890	107 957

1 000 €

Vähimmäisvuokrien nykyarvon erääntyminen	2016	2015
Enintään 1 vuoden kuluessa	1 796	4 850
1-5 vuoden kuluttua	5 831	9 424
Yli 5 vuoden kuluttua	39 330	33 865
Vähimmäisvuokrien nykyarvo yhteensä	46 957	48 139
Kertymättömät rahoituskulut	49 937	59 818
Yhteensä	96 890	107 957

30. Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat

1 000 €

Lyhytaikaiset velat ulkopuolisille	2016	2015
Ostovelat	39 466	62 060
Muut velat	34 768	35 551
Siirtovelat	23 276	6 292
Pankkitililimiitti	21 786	9 527
Rahoitusleasingvelat – lyhytaikainen osuus	1 359	1 355
Yhteensä	120 655	114 785

Rahoitusleasingvelkojen pitkäaikainen osuus 45,6 miljoonaa euroa on kirjattu taseen muihin pitkäaikaisiin velkoihin (ks. liitetieto 29).

31. Työsuhde-etuudet

Eläkevakuutusyhtiössä vakuutettu Suomen lakisääteinen työeläke käsitellään maksupohjaisena järjestelyinä konsernitilinpäätöksessä. Gasumin lisäeläkejärjestely käsitellään etuuspohjaisena eläkejärjestelyinä.

1 000 €

Eläkevelvoitteet	2016	2015
Taseeseen merkityt velat		
Eläkevelvoitteet	7 486	7 353
Velka taseessa	7 486	7 353
Liikevoittoon sisältyvä kulu tuloslaskelmassa*		
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	480	168
Yhteensä	480	168

*Tuloslaskelmaan merkitty kulu, joka sisältyy liikevoittoon, koostuu kauden työsuorituksen perustuvista menoista, nettokoroista, aiempaan työsuorituksen perustuvista menoista sekä velvoitteiden täyttämistä.

32. Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

Gasumilla on etuuspohjaiseksi luokiteltava lisäeläkejärjestely Mandatum henkivakuutusosakeyhtiössä. Järjestelyssä eläkkeen tavoitetaso määritelty prosentuaalisesti, eikä maksettava etuus ole sidottu Gasumin järjestelyyn suorittamien maksujen määrään. Järjestely on suljettu vuonna 1994.

Taseeseen merkityt luvut on määritetty seuraavasti:

1 000 €

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	2016	2015
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	26 458	25 241
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-18 972	-17 888
Rahastoitujen velvoitteiden alijäämä	7 486	7 353
Velka taseessa	7 486	7 353

Etuuspohjainen velvoite on muuttunut tilikauden aikana seuraavasti:

1 000 €

	Etuuspohjaisten velvoitteiden nykyarvo	Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	Etuuspohjainen nettovelka
1.1.2016	25 241	17 888	7 353
Kauden työsuoritukseen perustuva meno	345		345
Korkokulu tai -tuotto (-)	469	334	135
	26 055	18 222	7 833
Uudelleenmäärittämisestä johtuvat erät:			
Väestötilastollisten oletusten muutoksesta johtuva voitto (-)/tappio			
Taloutta koskevien oletusten muutoksista johtuva voitto (-)/tappio	959		959
Kokemusperusteiset voitot (-) / tappiot	633		633
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta korkokuluihin tai -tuottoihin sisältyviä eriä		1 251	-1 251
Maksusuoritukset:			
Työnantajilta		688	-688
Järjestelyihin osallistuvilta			0
Järjestelystä suoritettavat maksut:			
Maksetut etuudet	-1 189	-1 189	0
31.12.2016	26 458	18 972	7 486

1 000 €

	Etuuspohjaisten velvoitteiden nykyarvo	Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	Etuuspohjainen nettovelka
1.1.2015	25 869	17 404	8 465
Kauden työsuoritukseen perustuva meno	8		8
Korkokulu tai -tuotto (-)	507	347	160
	26 384	17 751	8 633
Uudelleenmäärittämisestä johtuvat erät:			
Väestötilastollisten oletusten muutoksesta johtuva voitto (-)/ tappio	775		775
Taloutta koskevien oletusten muutoksista johtuva voitto (-)/tappio	-856		-856
Kokemusperusteiset voitot (-) / tappiot	61		61
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta korkokuluihin tai -tuottoihin sisältyviä eriä		722	-722
Maksusuoritukset:			
Työnantajilta		538	-538
Järjestelystä suoritettavat maksut:			
Maksetut etuudet	-1 123	-1 123	0
31.12.2015	25 241	17 888	7 353

Merkittävät vakuutusmatemaattiset oletukset:	2016	2015
Diskonttaus korko	1,5 %	1,9 %
Inflaatio	1,6 %	1,6 %
Eläkkeiden korotus	1,9 %	1,8 %
Palkkakerroin	2,8 %	3,6 %

Odotettavissa olevaa elinikää koskevat oletukset tehdään vakuutusmatemaatikkojen ohjeistusten pohjalta, ja ne perustuvat julkaistuihin TyEL (K2008) kuolevuustaulukkoihin ja kokemukseen. Oletusten pohjalta johdetaan odotettavissa oleva keskimääräinen jäljellä oleva elinikä 65-vuotiaana eläkkeelle jääville henkilöille. Eliniänodote tarkoittaa odotettavissa olevien elinvuosien määrää tietyssä iässä olevalle henkilölle, ja sen laskenta perustuu Gomperzin malliin:

Eliniänodote 65-vuotiaana	Mies	Nainen
Tilinpäätöshetkellä 45-vuotias	22,0	27,0
Tilinpäätöshetkellä 65-vuotias	21,4	25,4

ETUUSPOHJAISEN VELVOITTEEN HERKKYYSANALYYSI

1 000 €

	31.12.2016 päättyvä raportointikausi				
	Etuuspohjaisen velvoitteen nykyarvo	Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	Etuuspohjainen nettovelka	Kauden työsuorituksen perustuva meno	Nettokorko
Diskonttaus korko 1,50 %	26 458	18 972	7 486	347	107
Diskonttaus korko + 0,50 %	24 576	17 876	6 700	320	127
Diskonttaus korko - 0,50 %	28 571	20 188	8 384	378	80
Prosentuaalinen muutos					
Diskonttaus korko 1,50 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Diskonttaus korko + 0,50 %	-7,1 %	-5,8 %	-10,5 %	-7,9 %	18,7 %
Diskonttaus korko - 0,50 %	8,0 %	6,4 %	12,0 %	8,9 %	-25,0 %

1 000 €

	31.12.2016 päättyvä raportointikausi			Seuraava raportointikausi	
	Etuuspohjaisen velvoitteen nykyarvo	Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	Etuuspohjainen nettovelka	Kauden työsuorituksen perustuva meno	Nettokorko
Etuuden lisäys 1,90 %	26 458	18 972	7 486	347	107
Etuuden lisäys + 0,50 %	28 198	18 972	9 226	368	133
Etuuden lisäys - 0,50 %	24 879	18 972	5 907	327	83
Prosentuaalinen muutos					
Etuuden lisäys 1,90 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Etuuden lisäys + 0,50 %	6,6 %	0,0 %	23,2 %	6,2 %	24,4 %
Etuuden lisäys - 0,50 %	-6,0 %	0,0 %	-21,1 %	-5,6 %	-22,1 %

Odotettavissa olevan eliniän noustessa yhdellä vuodella etuuspohjainen nettovelka kasvaa 382 tuhatta euroa (5,1 %).

Edellä esitetyt herkkyyksianalyysit perustuvat siihen, että yhden oletuksen muuttuessa kaikki muut oletukset säilyvät ennallaan. Käytännössä tämä ei ole todennäköistä, ja joissakin oletuksissa tapahtuvat muutokset saattavat korreloida keskenään. Etuuspohjaisen velvoitteen herkkyyks merkittävien vakuutusmatemaattisten oletuksen muutoksille on laskettu käyttäen samaa menetelmää kuin on käytetty etuuspohjaista velvoitetta laskettaessa (etuuspohjaisen velvoitteen nykyarvo raportointikauden lopussa ennakoituun etuusoikeyksikköön perustuvaa menetelmää käyttäen).

Kaikki eläkejärjestelyihin liittyvät varat ovat hyväksytytjen vakuutus sopimusten piirissä.

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt altistavat konsernin useille eri riskeille, joista merkittävimpiä kuvataan lähemmin seuraavassa:

Muutokset joukkovelkakirjalainojen tuotossa

Yritysten liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjalainojen tuoton aleneminen kasvattaa järjestelyistä aiheutuvia velkoja. Jos diskonttaus koron perustana olevien joukkovelkakirjojen tuotot muuttuvat, niin konserni voi joutua muuttamaan diskonttaus korkoa. Tämä vaikuttaa sekä etuuspohjaiseen nettovelkaan että muihin laajan tuloksen eriin kirjattavaan uudelleenmäärittämisestä johtuvaan erään.

Inflaatoriski

Osa konsernin etuusperusteisista velvoitteista on sidoksissa inflaation kehitykseen ja inflaation kasvu kasvattaa etuuspo-
hjaista velvoitetta. Jos työnantajan tuottavuus kehittyy hitaam-

min kuin inflaatio, niin inflaation kiihtyminen saattaa kasvat-
taa etuuspoijaisten järjestelyjen alijäämää.

Diskonttaamattomien eläke-etuuksien odotettavissa oleva maturiteettijakauma on seuraava:

31.12.2016	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	5-10 vuotta	Yli 10 vuotta	Yhteensä
Eläke-etuudet	949	4 416	5 569	22 645	33 579
Yhteensä	949	4 416	5 569	22 645	33 579

33. Ehdolliset velat

MAAKAASUN OSTOSOPIMUS

Gasum on solminut pitkäaikaisen maakaasun hankintasopi-
muksen, jossa toimitettavan maakaasun sopimusvolyymien
lisäksi on määritelty ns. vuosittainen toimitettavan maa-
kaasun vähimmäisvolyymi. Mikäli yhtiö ei käytä koko sopi-
muksessa määriteltyä vuosittaista vähimmäisvolyymia, mak-
saa yhtiö erotuksen osalta ennakkomaksun, joka oikeuttaa
yhtiön saamaan sopimuksen mukaisesta vuositoimitusmää-
rystä jääneen kaasun myöhempinä vuosina. Tämän oikeuden
käyttöä ei ole ajallisesti rajoitettu.

ENERGIANKULUTUSVERO

Skangas LNG Production AS on luokiteltu Norjassa yhtiö-
koodilla, jonka perusteella se maksaa energiankulutusveroa

alempaan energiaveroon oikeuttavan luokituksen perus-
teella. Paikallinen tilastoviranomainen on kuitenkin ottanut
kannan, jonka mukaan yhtiö luokiteltaisiin toimijaksi joka myy
tuotantonsa kuluttaja-asiakkaille. Tämä johtaisi toiseen yhtiö-
koodiin ja korkeampaan energiankulutusveroon.

Asian käsittely on kesken, ja yhtiön näkemys on, että uusi
luokittelu ei ole asianmukainen ja johtaisi liian korkeiden ve-
rojen maksuun vertailuryhmässään. Näin ollen korkeamman
luokituksen veroista ei ole kirjattu varausta tilinpäätökseen.
Jos viranomaisen näkemys kuitenkin olisi lopullinen ja ve-
rot päätyisivät maksuun, olisi tilinpäätökseen 2016 mennessä
kertynyt korkeamman luokituksen verosta kulua yhtiölle 3,9
miljoonaa euroa.

34. Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset

1 000 €

Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	2016	2015
Pantit	4 212	188
Vastuusitoumukset ja muut vastuut*	327 399	31 877
Yhteensä	331 611	32 065

*Sisältää enintään 290 miljoonan euron takauksen pankeille konsernin tytäryhtiöiden lainoista sekä mm. takauksen pitkällä aikarahtausopimuksella vuokrattuun laivaan liittyvistä velvoitteista. Lisäksi sisältää Gasum Oy:n antamia takauksia tytäryhtiöiden puolesta kaasun osto- ja toimitussopimuksia varten.

Skangas Oy:llä on investointisitoumus yhteisyrityksessään Manga LNG Oy:ssä toteuttaa yhdessä muiden osapuolten kanssa LNG-terminaalihanke Tornioon. Terminaalin rakennustyöt ovat käynnissä ja terminaali valmistuu alkuvuodesta 2018.

1 000 €

Käyttöleasing- ja vuokravastuut	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa erääntyvät	1 075	3 559
Yli vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua erääntyvät	1 070	7 582
Yhteensä	2 146	11 141

35. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Gasum Oy on toteuttanut alkuvuodesta 2017 Swedish Biogas International -yrityskaupan, jonka seurauksena Gasumille siirtyi koko osakekanta ruotsalaisesta Swedish Biogas International AB:stä ja sen omistamista yhtiöistä. Kauppa saatettiin päätökseen 2.1.2017 ja sen myötä Gasumista tuli pohjoismaiden suurin biokaasun tuottaja.

Swedish Biogas Internationalin yhtiöiden tulos tullaan yhdistelemään Gasum konsernin lukuihin tammikuun alusta alkaen. Hankinnan liiketoimintojen yhdistämisen käsittely on

tilinpäätöksen julkistamisen ajankohtana vielä kesken.

7.2.2017 Gasum Oy allekirjoitti myyntisopimuksen, jolla se myy lämpöliiketoiminnan ja paikallisjakeluverkoston kaasun myynnin Auris Kaasunjakelu Oy:lle. Kauppa toteutui helmikuun aikana. Paikallisjakeluverkoston kaasun myynnistä luopumisella selkeytetään Gasumin asemaa tulevan maakaasumarkkinalain uudistuksen myötä muuttuvalla kaasumarkkinalla.

36. Lähipiiri

Konsernin lähipiiriin kuuluvat (a) Gasum Oy:n yhteisyritykset; (b) Yhtiön johto, johon kuuluu Gasum Oy:n hallituksen jäsenet ja sihteeri, toimitusjohtaja ja johtoryhmän jäsenet sekä heidän läheiset perheenjäsenet ja yritykset, joissa heillä tai heidän läheisillä perheenjäsenillään on määräysvalta ja (c) Gasum Oy:n omistajat ja niiden konserniyhtiöt (d) konserniyhtiöiden määräysvallattomat omistajat.

Gasumin emoyhtiö on Gasum Oy. Liiketoimet konsernin ja sen tytäryritysten kesken on eliminoitu konserniyhdistelyssä, eivätkä ne sisälly tämän liitetiedon lukuihin. Muiden lähipiiriin kuuluvien yritysten kanssa tehdyt liiketoimet on eritelty alla olevassa taulukossa. Liiketoimet konsernin lähipiirin kanssa tapahtuvat markkinaehtoisesti.

LIIKETOIMET LÄHIPIIRIN KANSSA

1 000 €

Liiketoimet lähipiirin kanssa 2016	Tavaroiden ja palveluiden myynti	Tavaroiden ja palveluiden ostot	Saamiset	Rahoitustuotot ja -kulut	Velat
Yhteisyritykset	0	0	0	0	0
Vähemmistöomistajat	10 617	13 890	909	-751	15 334
Yhteensä	10 617	13 891	909	-751	15 334

1 000 €

Liiketoimet lähipiirin kanssa 2015	Tavaroiden ja palveluiden myynti	Tavaroiden ja palveluiden ostot	Saamiset	Rahoitustuotot ja -kulut	Velat
Yhteisyritykset	128	0	17	0	0
Gasumin omistajat	0	600 748	28 354	0	32 382
Yhteensä	128	600 748	28 371	0	32 382

1 000 €

Johdon työsuhde-etuudet	2016	2015
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	2 481	2 093
Yhteensä	2 481	2 093

37. Konserniyhtykset

Seuraavassa esitetään yhteenvedo konserniin kuuluvista yrityksistä ja konsernin yhteisyritykset 31.12.2016. Kaikki konserniyhtiöt kuuluvat konsernin lähipiiriin.

Emoyhtiö	Rekisteröintivaltio
Gasum Oy	Suomi

Tytäryhtiöt	Rekisteröintivaltio	Konsernin omistusosuus %	Osuus äänimäärästä %
Gasum Tekniikka Oy	Suomi	100	100
Kaasupörssi Oy	Suomi	100	100
Skangas AS	Norja	51	51
Skangas LNG Production AS	Norja	51	51
Skangas Terminal AB	Ruotsi	51	51
Skangas Terminal Gävle AB	Ruotsi	51	51
Skangas Business Services AB	Ruotsi	51	51
Skangas Oy	Suomi	51	51
Gasum Biovakka Oy	Suomi	100	100
Gasum Biovakka Suomi Oy	Suomi	100	100
Gasum Biotehdas Oy	Suomi	100	100
Kuopion Biotehdas Ky	Suomi	100	100
Oulun Biotehdas Ky	Suomi	100	100
Riihimäen Biotehdas Ky	Suomi	100	100
Honkajoen Biotehdas Ky	Suomi	100	100

Yhteisyritykset	Rekisteröintivaltio	Konsernin omistusosuus %	Osuus äänimäärästä %
Manga LNG Oy	Suomi	25	25
Hirtshals LNG A/S	Tanska	50	50

HALLINNOINTIPERIAATTEET

Gasum Oy:n hallinto perustuu yhtiöjärjestykseen, osakeyhtiölakiin, valtion omistajaohjauksen sääntöihin sekä muihin osakeyhtiön hallintoa ohjaaviin säädöksiin ja määräyksiin.

YHTIÖKOKOUS

Gasumin ylintä päätösvaltaa käyttää osakkeenomistajat yhtiökokouksessa, jossa he osallistuvat yhtiön ohjaukseen ja valvontaan. Yhtiökokous kokoontuu sääntömääräisesti vähintään kerran vuodessa. Varsinainen yhtiökokous pidetään tilinpäätöksen valmistuttua hallituksen ehdottamassa paikassa ja ajankohtana ennen kesäkuun loppua. Kokouksessa esitetään tietoja yhtiön toiminnasta ja vahvistetaan edellisen tilikauden tilinpäätös. Tämän lisäksi kokouksessa päätetään yhtiön voitonjaosta, vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle ja hänen sijaiselleen, hallituksen jäsenten ja tilintarkastajan valinnasta ja heille maksettavista palkkioista.

Hallitus voi kutsua koolle ylimääräisen yhtiökokouksen, kun se katsoo sen tarpeelliseksi. Myös tilintarkastajalla sekä osakkeenomistajilla, jotka edustavat yli kymmentä prosenttia yhtiön osakkeista, on oikeus vaatia ylimääräisen yhtiökokouksen koollekutsumista käsittelemään heidän esittämänsä asiaa.

Yhtiökokous on päättyneellä tilikaudella kokoontunut 3 kertaa.

HALLITUS

Gasum Oy:n yhtiökokous valitsee vuosittain hallituksen, jossa on yhtiöjärjestyksen mukaan vähintään kolme ja enintään kahdeksan jäsentä. Gasumin hallituksen tehtävänä on yhtiön johtaminen lakien ja omistajaohjauksen sääntöjen mukaisesti noudattaen yhtiöjärjestyksestä ja yhtiökokouksen tekemiä päätöksiä. Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiökokous valitsee myös hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Hallituksen jäsenet valitaan vuoden toimikaudeksi, joka alkaa yhtiökokouksen päättyessä ja päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Gasum Oy:n 26.2.2016 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa päätettiin lakkauttaa yhtiössä aikaisemmin toiminut hallintoneuvosto. Samassa kokouksessa nimettiin uusi hallitus yhtiössä aiemmin toimineen sisäisen hallituksen sijaan. Gasum Oy:n hallitukseen nimettiin 1.3.2016 alkaen puheenjohtajaksi entinen hallintoneuvoston puheenjohtaja, vuorineuvos Juha Rantanen. Hallituksen muiksi jäseniksi nimi-

tettiin Charlotte Loid, Päivi Pesola, Timo Koponen ja Jarmo Väisänen.

Hallitus on kokoontunut raportointikauden 2016 aikana 13 kertaa. Hallituksen jäsenten keskimääräinen osallistuminen kokouksiin oli 98 prosenttia. Yhtiökokouksen päätöksen mukainen hallituksen puheenjohtajalle maksettava palkkio oli 3 000 euroa kuukaudessa ja hallituksen jäsenille 1 500 euroa kuukaudessa. Kokouspalkkio hallituksen puheenjohtajalle ja Suomessa asuville hallituksen jäsenille oli 600 euroa ja ulkomailla asuville jäsenille 1 200 euroa.

TOIMITUSJOHTAJA JA KONSERNIN JOHTORYHMÄ

Gasumin hallitus nimittää yhtiön toimitusjohtajan ja päättää hänen sopimuksensa ehdoista. Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Toimitusjohtajan tehtäviin kuuluvat konsernin liiketoiminnan johtaminen ja valvonta, hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelu ja hallituksen päätösten toimeenpano. Osakeyhtiölain mukaisesti toimitusjohtaja huolehtii yhtiön kirjanpidon lainmukaisuudesta ja siitä, että varainhoito on järjestetty luotettavasti.

Gasumin toimitusjohtajana toimii Johanna Lamminen (tekniikan tohtori, TkT, MBA). Toimitusjohtajalle maksettiin vuonna 2016 palkkaa ja palkkioita yhteensä 472 212 euroa. Toimitusjohtajalla ei ole lisäeläkejärjestelyjä lakisääteisen eläkkeen lisäksi.

Gasumin operatiivisesta johtamisesta vastaa konsernin johtoryhmä toimitusjohtajan johdolla. Johtoryhmään kuuluu toimitusjohtajan lisäksi kahdeksan jäsentä. Yhtiön hallitus vahvistaa johtoryhmän jäsenet toimitusjohtajan ehdotuksesta. Pääsääntöisesti johtoryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa. Johtoryhmän tehtävänä on toimia toimitusjohtajan tukena strategian toteuttamisessa sekä konsernin toiminnan koordinoinnissa päätettyjen suuntaviivojen mukaisesti.

PALKITSEMINEN GASUMISSA

Gasumissa noudatetaan valtion omistajaohjauksen mukaista palkitsemispolitiikkaa. Gasumin hallitus päättää vuosittain johdon ja henkilöstön palkitsemisesta. Gasumin palkitsemisjärjestelmä muodostuu vuosikohtaisesta lyhyen tähtäimen kannustinohjelmasta sekä kolmen vuoden ansaintajaksoista koostuvasta pitkän tähtäimen kannustinohjelmasta. Palkitseminen perustuu Gasumin strategian ja liiketoiminnallisten tavoitteiden toteuttamisen kannalta olennaisiin mittareihin.

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS

EMOYHTIÖN TULOSLASKELMA

EUR

	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liikevaihto	1	668 850 440,91	709 995 388,96
Liiketoiminnan muut tuotot	2	4 860 071,42	2 939 175,19
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	3	-479 241 506,16	-592 076 279,61
Varastojen muutos	3	-1 611 192,97	-41 979,63
Ulkopuoliset palvelut		-47 092,50	0,00
		-480 899 791,63	-592 118 259,24
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	4	-11 816 770,94	-10 113 310,07
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	4	-2 543 824,12	-2 279 397,94
Muut henkilösivukulut	4	-886 131,29	-647 066,67
		-15 246 726,35	-13 039 774,68
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	5	-24 621 080,67	-24 215 232,13
Arvonalentumiset	5	-796 259,83	-7 312 703,76
		-25 417 340,50	-31 527 935,89
Liiketoiminnan muut kulut	6	-41 918 105,49	-48 944 904,90
Liikevoitto		110 228 548,36	27 303 689,44
Rahoitustuotot ja -kulut			
Muut korko- ja rahoitustuotot			
Saman konsernin yritysiltä	8	3 296 406,68	452 625,37
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	8	37 679,13	0,00
Muilta	8	829 417,12	127 512 723,37
		4 163 502,93	127 965 348,74
Muut korko- ja rahoituskulut			
Muille	8	-3 623 181,75	-7 005 851,82
		-3 623 181,75	-7 005 851,82
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		110 768 869,54	148 263 186,36
Tilinpäätössiirrot			
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	9	-19 093 820,30	-23 200 000,00
Saatu konserniavustus	9	0,00	790 000,00
		-19 093 820,30	-22 410 000,00
Tuloverot	10	-18 958 328,03	-94 099,42
Tilikauden voitto / tappio		72 716 721,21	125 759 086,94

EMOYHTIÖN TASE

EUR

	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
Vastaavaa			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet		179 148,05	298 710,55
Muut pitkävaikutteiset menot		10 966 389,82	12 456 014,08
	11	11 145 537,87	12 754 724,63
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		4 149 080,71	4 065 880,71
Rakennukset ja rakennelmat		344 424 884,86	360 135 767,52
Koneet ja kalusto		29 802 619,11	31 099 716,59
Muut aineelliset hyödykkeet		5 476 360,01	5 716 348,52
Ennakot ja keskeneräiset hankinnat		10 199 194,67	4 880 438,54
	12	394 052 139,36	405 898 151,88
Sijoitukset			
Osuudet saman konsernin yrityksistä		210 370 796,93	164 234 252,40
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		49 004 461,45	15 636 104,16
Osuudet omistusyhteisyrietyksissä		0,00	2 612 758,39
Muut osakkeet ja osuudet		70 643,88	70 643,88
Muut saamiset		0,00	413 997,38
	13	259 445 902,26	182 967 756,21
Pysyvät vastaavat yhteensä		664 643 579,49	601 620 632,72
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus	14	104 235 764,83	157 812 204,21
Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset			
Pitkäaikaiset muut saamiset		379 791,35	359 145,99
	15	379 791,35	359 145,99
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset		99 013 185,78	70 421 907,85
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä		45 823 725,10	1 039 863,35
Lyhytaikaiset saamiset omistusyhteisyrietyksiltä		0,00	0,00
Lyhytaikaiset muut saamiset		757 836,75	3 876 949,44
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		3 173 878,42	37 780 906,42
	16	148 768 626,05	113 119 627,06
Rahoitusarvopaperit			
Rahat ja pankkisaamiset	17	885 511,80	6 829 614,58
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		254 269 694,03	278 120 591,84
Vastaavaa yhteensä		918 913 273,52	879 741 224,56

EMOYHTIÖN TASE

EUR

	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
Vastattavaa			
Oma pääoma			
Osakepääoma		178 279 205,41	178 279 205,41
Muut rahastot		33 700,18	33 700,18
Edell. tilikausien voitto (tappio)		122 216 834,91	66 460 149,29
Tilikauden voitto (tappio)		72 716 721,21	125 759 086,94
		194 933 556,12	192 219 236,23
Oma pääoma yhteensä	19	373 246 461,71	370 532 141,82
Tilinpäätössiirtojen kertymä			
Kertynyt poistoero		209 032 132,01	189 938 311,71
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta		180 000 000,00	205 600 000,00
Muut pitkäaikaiset velat		2 477 254,11	2 266 593,94
	20	182 477 254,11	207 866 593,94
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Lyhytaikaiset lainat rahoituslaitoksilta		29 000 000,00	33 000 000,00
Ostovelat		25 285 651,72	42 706 179,67
Velat saman konsernin yrityksille		42 390 669,19	812 120,95
Muut velat		38 779 383,84	30 692 998,59
Siirtovelat		18 701 720,94	4 192 877,88
	21	154 157 425,69	111 404 177,09
Vieras pääoma yhteensä		336 634 679,80	319 270 771,03
Vastattavaa yhteensä		918 913 273,52	879 741 224,56

EMOYHTIÖN RAHOITUSLASKELMA

1 000 €

	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liiketoiminnan rahavirrat			
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		110 769	148 263
Oikaisut:			
Suunnitelman mukaiset poistot	5	25 417	31 528
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	8	3 041	1 859
Rahoitustuotot ja -kulut	8	-106	-123 226
Muut oikaisut		2 257	-86
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta		141 379	58 337
Käyttöpääoman muutos			
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys (+)		689	-2 336
Vaihto-omaisuuden lisäys (-) vähennys (+)		53 576	39 046
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys (-)		-11 403	-152 841
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		184 242	-57 794
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista		-4 131	-4 585
Saadut korot liiketoiminnasta		3 748	554
Maksetut välittömät verot		32	-5 694
Liiketoiminnan rahavirta		183 891	-67 518
Investointien rahavirrat			
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-11 106	-2 409
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutusvoitot		550	6
Investoinnit muihin sijoituksiin		-43 789	0
Luovutustulot muista sijoituksista		320	135 369
Myönnettyt lainat		-33 586	-12 228
Lainasaamisten takaisinmaksut/lisäykset		1 000	1 317
Rahoituksen rahavirrat		-86 611	122 055
Rahoituksen rahavirta			
Lyhytaikaisten lainojen nostot		71 000	95 000
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut		-75 000	-162 000
Pitkäaikaisten lainojen nostot		180 000	0
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut		-205 600	-54 400
Lyhytaikaisten konsernisaamisten muutos		-3 772	0
Pitkäaikaisten saamisten muutos		0	11
Rahoituksen satunnaisista eristä johtuva rahavirta (netto)		150	3 611
Maksetut osingot		-70 002	0
Rahoituksen rahavirta		-103 224	-117 778
Rahavarojen muutos			
Rahavarat tilikauden alussa		6 830	70 070
Rahavarat tilikauden lopussa		886	6 830

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

Gasum Oy:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain säädännön periaatteiden mukaisesti. Tilinpäätös on laadittu 12 kuukauden ajalta tilikaudelta 1.1.-31.12.2016.

TULOUTUSPERIAATE

Liikevaihto koostuu pääasiassa kaasun myynnistä. Myynti tuloutetaan, kun kaasu on toimitettu. Palveluiden myynti tuloutetaan, kun palvelu on suoritettu.

TUTKIMUS- JA KEHITYSMENOT

Tutkimus- ja kehitysmenot ovat kirjattu vuosikuluksi, niiden syntymisvuonna.

ELÄKKEET

Emoyhtiön lakisääteinen eläketurva on hoidettu ulkopuoliossa eläkevakuutusyhtiössä. Eläkemenot kirjataan kuluksi kertymisvuonna.

LEASING

Leasingmaksut on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin. Leasingsopimusten jäljellä olevat vuokrat on esitetty liitetietojen vastuissa. Leasingsopimusten ehdot eivät poikkea tavanomaisista ehdoista.

JOHDANNAISET

Yhtiön hallitus on hyväksynyt yhtiölle rahoituspolitiikan. Rahoituspolitiikan tavoitteena on suojata liikevaihdon kaasumyynnin myyntikatetta ja pienentää yhtiön tuloksen vaihtelua.

Korkoriskin hallintaan tehtyjen johdannaissopimusten käyvän arvon muutoksesta johtuva toteutumaton tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan, mutta saadut tuotot kirjataan vasta sopimuksen erääntyessä. Koronvaihtosopimusten käypä arvo lasketaan diskonttaamalla sopimusten ennakoitujen rahavirrat arvostushetken markkinakorkokäyrillä. Valuuttajohdannaisia ja hyödykejohdannaisia käytetään yhtiössä tytäryrityksistä tulevan transaktioriskin suojautumiseen.

Valuutta- ja hyödykejohdannaiset arvostetaan tilinpäätöspäivän markkina-arvoon. Johdannaisten käyvän arvon muutoksesta johtuva toteutumaton tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan, mutta saadut tuotot kirjataan vasta sopimuksen erääntyessä.

VEROT

Veroihin sisältyy verotettavan tulon perusteella laskettu vero. Aikaisempien tilikausien verot sisältyvät tuloslaskelman tuloeroriville.

PYSYVÄT VASTAAVAT JA POISTOT

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasa-poistoina aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvioidun taloudellisen pitoajan perusteella.

Poistoajat ovat seuraavat:

Rakennukset ja Rakennelmat 15–65 vuotta, Koneet ja kalusto 3–15 vuotta, Muut aineelliset hyödykkeet 20–40 vuotta, Muut pitkävaikutteiset menot 5–10 vuotta, Aineettomat oikeudet 3–5 vuotta. Maa-alueista ei voi tehdä poistoja.

Yhtiön pysyvien vastaavien sijoituksissa olevat tytäryhtiö-osakkeet sekä muut osakkeet ja osuudet on arvostettu hankintamenoon.

VAIHTO-OMAISUUS

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen fifo-periaatteen mukaisesti hankintamenoonsa tai sitä alempaan jälleenhankintahintaan tai todennäköiseen myyntihintaan.

VALUUTTAMÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu Suomen rahan määräiseksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

EMOYHTIÖN TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

1. Liikevaihto

EUR

Liikevaihdon maantieteellinen jakauma	2016	2015
Kotimaa	668 850 440,91	681 667 571,56
Muu Eurooppa	0,00	69 092,55
Yhteensä	668 850 440,91	709 995 388,96

2. Liiketoiminnan muut tuotot

EUR

Liiketoiminnan muut tuotot	2016	2015
Vuokratuotot	214 440,96	132 075,88
Vuokratuotot konserni	105 150,00	75 000,00
Käyttöomaisuuden myynti	21 482,33	89 219,07
Johdannaisten voitot	657 546,38	1 564 113,88
Fuusiovoitto	0,00	408 494,21
Muut tuotot	3 861 451,75	670 272,15
Yhteensä	4 860 071,42	2 939 175,19

3. Materiaalit ja palvelut

EUR

Materiaalit ja palvelut	2016	2015
Materiaalit ja tarvikkeet		
Ostot tilikauden aikana	479 241 506,16	592 076 279,61
Varastojen muutos	1 611 192,97	41 979,63
Materiaalit ja palvelut yhteensä	480 852 699,13	592 118 259,24
Ulkopuoliset palvelut	47 092,50	0,00
Yhteensä	480 899 791,63	592 118 259,24

Verolliseen käyttöön luovutetun kaasun ostohintaan sisältyvä valmistevero 69,1 miljoonaa euroa (2015: 56,7 miljoonaa euroa) on kirjattu ostoihin.

4. Henkilöstökulut ja henkilöstön määrä

EUR

Henkilöstökulut	2016	2015
Palkat ja palkkiot	11 816 770,94	10 113 310,07
Eläkekulut	2 543 824,12	2 279 397,94
Lakisääteiset henkilösivukulut	886 131,29	647 066,67
Yhteensä	15 246 726,35	13 039 774,68

Henkilöstön määrä keskimäärin	2016	2015
Toimihenkilöitä	141	124
Henkilöstön määrä keskimäärin	141	124

5. Poistot ja arvonalentumiset

EUR

Poistot ja arvonalentumiset	2016	2015
Poistot aineettomista oikeuksista	119 562,50	135 549,57
Poistot muista pitkävaikutteisista menoista	2 834 825,41	2 629 347,58
Poistot rakennuksista ja rakennelmista	16 197 910,66	16 213 551,52
Poistot koneista ja laitteista	5 228 793,59	4 996 461,76
Poistot muista aineellisista hyödykkeistä	239 988,51	240 321,70
Suunnitelman mukaiset poistot	24 621 080,67	24 215 232,13
Arvonalentumiset	796 259,83	7 312 703,76
Yhteensä	25 417 340,50	31 527 935,89

6. Liiketoiminnan muut kulut

EUR

Liiketoiminnan muut kulut	2016	2015
Vuokrat	1 853 003,07	1 875 409,72
Kunnossapitokulut	9 022 753,87	9 313 359,86
Palveluostot	6 737 072,36	9 192 348,14
Markkinointikulut	2 618 726,72	1 700 578,03
Johdannaisten realisoitunut tappio	13 325 639,38	22 803 685,58
Johdannaisten realisoitumaton tappio	3 040 820,00	0,00
Muut	5 320 090,09	4 059 523,57
Yhteensä	41 918 105,49	48 944 904,90

7. Tilintarkastajan palkkiot

EUR

Tilintarkastajan palkkiot	2016	2015
Lakisääteinen tilintarkastus	108 723,67	80 000,00
Tilintarkastajien lausunnot	25 783,74	5 896,00
Veropalvelut	39 620,00	45 560,00
Muut palvelut	184 196,37	88 141,00
Yhteensä	358 323,78	219 597,00

8. Rahoitustuotot- ja kulut

EUR

Rahoitustuotot	2016	2015
Korkotuotot muista pitkäaikaisista saamisista	445 861,53	10 400,00
Tuotot pysyvien vastaavien sijoituksista	37 679,13	127 502 323,37
Korko- ja rahoitustuotot ulkoiset	383 555,59	0,00
Korko- ja rahoitustuotot konserni	3 296 406,68	452 625,37
Yhteensä	4 163 502,93	127 965 348,74

EUR

Rahoituskulut	2016	2015
Rahoituslainojen korkokulut	2 241 131, 0	4 250 894,69
Tappiot johdannaisten käyvän arvon muutoksesta	-71 500,14	2 266 593,94
Muut rahoituskulut	1 453 551,33	488 363,19
Yhteensä	3 623 181,75	7 005 851,82

9. Tilinpäätössiirrot

EUR

Tilinpäätössiirrot	2016	2015
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-19 093 820,30	-23 200 000,00
Saatu konserniavustus	0,00	790 000,00
Yhteensä	-19 093 820,30	-22 410 000,00

10. Verot

EUR

Verot	2016	2015
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	-18 956 234,22	-104 386,98
Edellisten tilikausien verot	-2 093,81	10 287,56
Yhteensä	-18 958 328,03	-94 099,42

EMOYHTIÖN TASEEN LIITETIEDOT

11. Aineettomat hyödykkeet

EUR

2016	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	1 228 901,70	27 687 438,68	28 916 340,38
Lisäykset	0,00	316 625,53	316 625,53
Vähennykset	0,00	-157 024,30	-157 024,30
Siirrot erien välillä	0,00	1 028 575,62	1 028 575,62
Hankintameno 31.12.	1 228 901,70	28 875 615,53	30 104 517,23
Kertyneet poistot 1.1.	930 191,15	15 231 424,60	16 161 615,75
Poistot	119 562,50	2 834 825,41	2 954 387,91
Vähennykset kertyneet poistot	0,00	-157 024,30	-157 024,30
Kertyneet poistot 31.12.	1 049 753,65	17 909 225,71	18 958 979,36
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	298 710,55	12 456 014,08	12 754 724,63
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	179 148,05	10 966 389,82	11 145 537,87

EUR

2015	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	1 182 651,70	24 843 673,43	26 026 325,13
Lisäykset	29 000,00	1 987 583,20	2 016 583,20
Fuusiossa siirtyneet	17 250,00	597 852,83	615 102,83
Vähennykset	0,00	-923 980,88	-923 980,88
Siirrot erien välillä	0,00	1 182 310,10	1 182 310,10
Hankintameno 31.12.	1 228 901,70	27 687 438,68	28 916 340,38
Kertyneet poistot 1.1.	777 391,58	13 188 573,50	13 965 965,08
Poistot	135 549,57	2 629 347,58	2 764 897,15
Fuusiossa siirtyneet	17 250,00	337 484,40	354 734,40
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	-923 980,88	-923 980,88
Kertyneet poistot 31.12.	930 191,15	15 231 424,60	16 161 615,75
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	405 260,12	11 655 099,93	12 060 360,05
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	298 710,55	12 456 014,08	12 754 724,63

12. Aineelliset hyödykkeet

EUR

2016	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	4 065 880,71	665 484 492,14	113 767 545,54	9 032 607,26	4 880 438,54	797 230 964,19
Lisäykset	83 200,00	0,00	204 599,18	0,00	12 200 512,99	12 488 312,17
Vähennykset	0,00	-550 000,00	-65 865,34	0,00	-640 928,52	-1 256 793,86
Siirrot erien välillä	0,00	1 037 028,00	3 792 962,27	0,00	-5 444 568,51	-614 578,24
Hankintameno 31.12.	4 149 080,71	665 971 520,14	117 699 241,65	9 032 607,26	10 995 454,50	807 847 904,26
Kertyneet poistot 1.1.	0,00	305 348 724,62	82 667 828,95	3 316 258,74	0,00	391 332 812,31
Poistot	0,00	16 197 910,66	5 228 793,59	239 988,51	0,00	21 666 692,76
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00	0,00	796 259,83	796 259,83
Kertyneet poistot 31.12.	0,00	321 546 635,28	87 896 622,54	3 556 247,25	796 259,83	413 795 764,90
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	4 065 880,71	360 135 767,52	31 099 716,59	5 716 348,52	4 880 438,54	4 05 898 151,88
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	4 149 080,71	344 424 884,86	29 802 619,11	5 476 360,01	10 199 194,67	394 052 139,36

EUR

2015	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	5 263 560,66	665 582 729,21	112 447 103,04	9 032 607,26	15 700 829,76	808 026 829,93
Lisäykset	0,00	496 549,43	1 271 233,53	0,00	2 229 680,13	3 997 463,09
Fuusiossa siirtyneet	0,00	311 042,13	3 103 248,33	0,00	0,00	3 414 290,46
Vähennykset	-15 369,85	-905 828,63	-3 054 039,36	0,00	-3 536 719,18	-7 511 957,02
Siirrot erien välillä	-1 182 310,10	0,00	0,00	0,00	-2 140 648,41	-3 322 958,51
Alaskirjaukset	0,00	0,00	0,00	0,00	-7 372 703,76	-7 372 703,76
Hankintameno 31.12.	4 065 880,71	665 484 492,14	113 767 545,54	9 032 607,26	4 880 438,54	797 230 964,19
Kertyneet poistot 1.1.	0,00	289 181 234,32	78 439 005,65	3 075 937,04	0,00	370 696 177,01
Poistot	0,00	16 213 551,52	4 996 461,76	240 321,70	0,00	21 450 334,98
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	-46 061,22	-767 638,46	0,00	0,00	-813 699,68
Kertyneet poistot 31.12.	0,00	305 348 724,62	82 667 828,95	3 316 258,74	0,00	391 332 812,31
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	5 263 560,66	376 401 494,89	34 008 097,39	5 956 670,22	15 700 829,76	437 330 652,92
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	4 065 880,71	360 135 767,52	31 099 716,59	5 716 348,52	4 880 438,54	4 05 898 151,88

13. Sijoitukset

EUR

2016	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Osuudet osakkuus-yrityksissä	Muut sijoitukset	Saamiset konserni-yrityksiltä	Sijoitukset
Hankintameno 1.1.	164 234 252,40	2 612 758,39	70 643,88	15 636 104,16	182 553 758,83
Lisäykset	43 720 859,02	0,00	0,00	33 368 357,29	77 089 216,31
Vähennykset	0,00	-197 072,89	0,00	0,00	-197 072,89
Siirrot ryhmien välillä	2 415 685,50	-2 415 685,50	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	210 370 796,92	0,00	70 643,88	49 004 461,45	259 445 902,25

EUR

2015	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Osuudet osakkuus-yrityksissä	Muut sijoitukset	Saamiset konserni-yrityksiltä	Sijoitukset
Hankintameno 1.1.	170 548 486,70	2 612 758,39	70 643,88	5 316 863,68	178 962 750,03
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	15 636 104,16	15 636 104,16
Fuusio	-1 048 068,05	0,00	0,00	-1 908 671,26	-2 956 739,31
Vähennykset	-5 266 166,25	0,00	0,00	-3 408 192,42	-8 674 358,67
Kirjanpitoarvo 31.12.	164 234 252,40	2 612 758,39	70 643,88	15 636 104,16	182 967 756,21

14. Vaihto-omaisuus

EUR

Vaihto-omaisuus	2016	2015
Tuotevarastot	4 664 083,65	6 994 904,81
Muu vaihto-omaisuus	1 579 800,96	1 579 800,96
Ennakkomaksut	97 991 880,22	149 237 498,44
Yhteensä	104 235 764,83	157 812 204,21

Vaihto-omaisuuteen sisältyy maakaasun pitkäaikaisen hankintasopimukseen liittyvä "Take-or-pay" -ennakkomaksu 98,0 miljoonaa euroa (2015: 149,2 miljoonaa euroa).

15. Pitkäaikaiset saamiset

EUR

Muut pitkäaikaiset saamiset	2016	2015
Muut pitkäaikaiset saamiset	379 791,35	359 145,99
Yhteensä	379 791,35	359 145,99

16. Lyhytaikaiset saamiset

EUR

Saamiset ulkopuolisilta	2016	2015
Myyntisaamiset	99 621 510,22	70 421 907,85
Siirtosaamiset	3 282 460,93	37 780 906,42
Muut saamiset	45 864 654,90	3 876 949,44
Yhteensä	148 768 626,05	112 079 763,71

EUR

Siirtosaamiset	2016	2015
Siirtosaamiset korot	113 452,72	20 555,92
Siirtosaamiset verot	0,00	4 692 016,14
Muut siirtosaamiset	3 169 008,21	33 068 334,36
Yhteensä	3 282 460,93	37 780 906,42

17. Rahavarat

EUR

Rahavarat	2016	2015
Rahat ja pankkisaamiset	885 511,80	6 829 614,58
Yhteensä	885 511,80	6 829 614,58

18. Oma pääoma

EUR

Laskelma oman pääoman muutoksista	Osakepääoma	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
Tasearvo 1.1.	178 279 205,41	33 700,18	192 219 236,23	370 532 141,82
Voitonjako			-70 002 401,32	-70 002 401,32
Tilikauden voitto			72 716 721,21	72 716 721,21
Tasearvo 31.12.	178 279 205,41	33 700,18	194 933 556,12	373 246 461,71

EUR

Laskelma jakokelpoisesta omasta pääomasta	2016	2015
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	33 700,18	33 700,18
Kertyneet voittovarot	122 216 834,91	66 460 149,29
Johdannaistappiot	0,00	-12 482 150,62
Tilikauden voitto (tappio)	72 716 721,21	125 759 086,94
Yhteensä	194 967 256,30	179 770 785,79

19. Tilinpäätössiirtojen kertymä

EUR

Tilinpäätössiirtojen kertymä	2016	2015
Kertynyt poistoero 1.1.	189 938 311,71	164 430 335,25
Siirtynyt fuusiossa	0,00	2 307 976,46
Poistoeron lisäys (+) tai vähennys (-)	19 093 820,30	23 200 000,00
Kertynyt poistoero 31.12.	209 032 132,01	189 938 311,71

20. Pitkäaikainen vieras pääoma

EUR

Lainat	2016	2015
Lainat rahoituslaitoksilta	180 000 000,00	205 600 000,00
Muut pitkäaikaiset velat	2 477 254,11	2 266 593,94
Yhteensä	182 477 254,11	207 866 593,94

EUR

Eräntyy 2–5 välillä	2016	2015
Lainat rahoituslaitoksilta	180 000 000,00	205 600 000,00
Muut pitkäaikaiset velat	2 477 254,11	2 266 593,94
Yhteensä	182 477 254,11	207 866 593,94

21. Lyhytaikainen vieras pääoma

EUR

Lainat	2016	2015
Yritystodistukset	29 000 000,00	33 000 000,00
Yhteensä	29 000 000,00	33 000 000,00

EUR

Lyhytaikaiset velat ulkopuolisille	2016	2015
Ostovelat	25 285 651,72	42 706 179,67
Muut velat	38 779 383,84	30 692 998,59
Siirtovelat	18 701 720,94	4 192 877,88
Yhteensä	82 766 756,50	77 592 056,14

EUR

Lyhytaikaiset velat konserniyrityksille	2016	2015
Ostovelat konserniyrityksille	764 298,47	296 389,07
Siirtyvät ostovelat konserniyrityksille	252 501,12	36 112,00
Muut lyhytaikaiset velat konserniyrityksille	41 373 869,60	479 619,88
Yhteensä	42 390 669,19	812 120,95

EUR

Siirtovelat	2016	2015
Siirtyvät korkovelat	311 500,00	634 067,45
Siirtyvät verovelat	14 298 566,94	0,00
Palkkoihin liittyvät erät	1 396 444,91	2 788 160,05
Muut siirtovelat	2 695 209,09	770 650,38
Yhteensä	18 701 720,94	4 192 877,88

23. Vastuut

EUR

Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	2016	2015
Omasta puolesta annetut:		
Vastuusitoumukset ja muut vastuut	191 577,00	229 145,99
Konserniyhtiöiden puolesta annetut:		
Vastuusitoumukset ja muut vastuut*	323 999 000,00	31 877 000,00
Yhteensä	324 190 577,00	32 106 145,99

* Sisältää enintään 290 miljoonan euron takauksen pankeille konsernin tytäryhtiöiden lainoista sekä mm. takauksen pitkällä aika- ja riskisopimuksella vuokrattuun laivaan liittyvistä velvoitteista. Lisäksi sisältää Gasum Oy:n antamia takauksia tytäryhtiöiden puolesta kaasun osto- ja toimitussopimuksia varten.

EUR

Käyttöleasingvastuut	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa erääntyvät	508 677,00	653 951,00
Yli vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua erääntyvät	344 118,00	458 331,00
Yhteensä	852 795,00	1 112 282,00

EUR

Vuokravastuut	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa erääntyvät	1 109 832,00	1 105 751,00
Yli vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua erääntyvät	739 888,00	1 839 919,00
Yhteensä	1 849 720,00	2 945 670,00

MEUR

Johdannaissopimukset	2016	2015
Johdannaissopimusten käyvät arvot		
Valuuttajohdannaiset	0,4	0
Hyödykejohdannaiset	0,6	-12,5
Korkojohdannaiset	-2,2	-2,3
Johdannaissopimusten käyvät arvot yhteensä	-1,2	-14,7
Johdannaissopimusten nimellisarvot		
Valuuttajohdannaiset	58,8	0
Hyödykejohdannaiset	18,3	49,9
Korkojohdannaiset	122,3	147,0
Johdannaissopimusten nimellisarvot yhteensä	199,4	196,9

MAAKAASULIIKETOIMINTOJEN ERIYTTÄMINEN

Maakaasumarkkinalain (508/2000) 5. luvussa säädetään maakaasuliiketoimintojen kirjanpidollisesta eriyttämisestä keskenään ja muista liiketoiminnoista.

Maakaasun myyntiliiketoiminta sisältää vuodesta 2003 alkaen Gasum Oy:n peruskaasukaupan myyntitariffien energiamaksujen osuuden. Vuodesta 2011 alkaen myös lisäkaasu kuuluu myyntitoiminnan piiriin.

Gasum Oy:n verkkoliiketoimintaan sisältyy kaasun siirtomaksut sekä pääosin tariffin ulkopuolisten sopimusten liiketoiminta.

Muu liiketoiminta sisältää nesteytetyn maakaasun myynnin, lämmön myynnin, maakaasun liikennekäytön ja bio-kaasun.

Kulujen ja tuottojen kohdistaminen on tapahtunut aiheuttamisperiaatteen mukaisesti sisäisen laskennan avulla. Poistot on laskettu voimassa olevan poistosuunnitelman mukaisesti.

Tase-erät on jaettu aiheuttamisperiaatteen mukaan.

GASUM OY, VERKKOLIIKETOIMINTA

EUR

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liikevaihto	217 384 761,90	188 067 163,37
Liiketoiminnan muut tuotot	3 504 535,33	356 682,91
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-72 122 708,27	-112 973 641,37
Varastojen muutos	-1 543 693,43	-884 526,08
	-73 666 401,70	-113 858 167,45
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-5 149 401,01	-4 071 314,51
Henkilösivukulut	-1 547 271,18	-1 275 005,63
	-6 696 672,19	-5 346 320,14
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-22 682 067,11	-22 516 348,82
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	-581 748,22	-5 395 035,42
	-23 263 815,33	-27 911 384,24
Liiketoiminnan muut kulut	-13 861 199,65	-15 860 062,72
Liikevoitto	103 401 208,36	25 447 911,73
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Korkotuotot	1 544 162,80	-977 407,74
Muut korko- ja rahoituskulut		
Korko- ja rahoituskulut	-487 685,89	-893 327,87
	1 056 476,91	-1 870 735,61
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	104 457 685,27	23 577 176,12
Tilinpäätössiirrot		
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-18 545 854,08	-22 839 100,00
Tuloverot	-17 694 269,65	-299 947,93
Tilikauden voitto / tappio	68 217 561,54	438 128,19

GASUM OY, VERKKOLIIKETOIMINTA

EUR

Tase	31.12.2016	31.12.2015
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	99 632,81	152 471,25
Muut pitkävaikutteiset menot	8 333 340,52	9 213 284,43
	8 432 973,33	9 365 755,68
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet		
Maakaasuverkon aineelliset hyödykkeet	371 641 580,82	389 785 727,96
Ennakot ja keskeneräiset hankinnat	4 296 611,22	5 560 574,59
	375 938 192,04	395 346 302,55
Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksistä	1 035 163,87	0,00
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	32 735 063,66	0,00
Muut osakkeet ja osuudet	20 000,00	360 126,59
	33 790 227,53	360 126,59
Pysyvät vastaavat yhteensä	418 161 392,90	405 072 184,82
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus	3 073 403,54	5 406 376,81
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Pitkäaikaiset muut saamiset	125 704,98	43 944,61
	125 704,98	43 944,61
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	23 343 944,14	13 547 098,65
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	35 507 549,68	0,00
Lyhytaikaiset muut saamiset	348 446,33	3 862 593,51
Lyhytaikaiset siirtosaamiset	3 047 765,27	1 934 424,57
	62 247 705,42	19 344 116,73
Rahat ja pankkisaamiset	885 511,80	68 296,15
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	66 332 325,74	24 862 734,30
Vastaavaa yhteensä	484 493 718,64	429 934 919,12

GASUM OY, VERKKOLIIKETOIMINTA

EUR

Tase	31.12.2016	31.12.2015
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Osakepääoma	156 483 590,33	156 483 590,33
Edell. tilikausien voitto (tappio)	34 193 722,55	33 755 594,37
Voitonjako	-12 453 427,19	0,00
Tilikauden voitto (tappio)	68 217 561,53	438 128,18
	89 957 856,89	34 193 722,55
Oma pääoma yhteensä	246 441 447,22	190 677 312,88
Tilinpäätössiirtojen kertymä		
Kertynyt poistoero	204 032 115,47	185 630 336,03
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta	0,00	36 973 605,11
	0,00	36 973 605,11
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Ostovelat	7 097 732,67	6 461 555,31
Velat saman konsernin yrityksille	720 917,95	606 086,37
Muut velat	11 699 456,93	8 352 943,80
Siirtovelat	14 502 048,40	1 233 079,62
	34 020 155,95	16 653 665,10
Vieras pääoma yhteensä	34 020 155,95	53 627 270,21
Vastattavaa yhteensä	484 493 718,64	429 934 919,12

GASUM OY, MYYNTILIIKETOIMINTA

EUR

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liikevaihto	4 36 742 732,10	517 019 842,62
Liiketoiminnan muut tuotot	884 059,26	1 293 697,23
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-397 845 898,98	-476 688 641,41
Varastojen muutos	7 439,50	-243,85
	-397 838 459,48	-476 688 885,26
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 436 063,43	-3 967 764,29
Henkilösivukulut	-1 280 331,47	-1 055 291,84
	-5 716 394,90	-5 023 056,13
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-559 771,03	-553 697,46
	-559 771,03	-553 697,46
Liiketoiminnan muut kulut	-21 604 869,29	-29 355 267,95
Liikevoitto	11 907 296,66	6 692 633,05
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	358 468,54	111 890,73
Muilta	104 243,22	-637 000,84
	462 711,76	-525 110,11
Muut korko- ja rahoituskulut	-1 432 793,55	-2 733 465,69
	-970 081,79	-3 258 575,80
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	10 937 214,87	3 434 057,25
Tilinpäätössiirrot		
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-70 139,51	0,00
Tuloverot	-2 220 924,41	-488 033,88
Tilikauden voitto / tappio	8 646 150,95	2 946 023,37

GASUM OY, MYYNTILIIKETOIMINTA

EUR

Tase	31.12.2016	31.12.2015
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	42 699,78	79 865,90
Muut pitkävaikutteiset menot	1 429 920,20	1 671 803,57
	1 472 619,98	1 751 669,47
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet		
Maa-alueet	26 346,67	26 083,20
Rakennukset ja rakennelmat	520 967,60	528 143,26
Koneet ja kalusto	52 624,11	80 653,83
Ennakot ja keskeneräiset hankinnat	0,00	11 123,12
	599 938,38	646 003,41
Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	84 093,96	84 093,96
Muut osakkeet ja osuudet	30 643,88	30 643,88
	114 737,84	114 737,84
Pysyvät vastaavat yhteensä	2 187 296,20	2 512 410,72
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus	99 571 681,18	150 817 299,40
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Pitkäaikaiset muut saamiset	94 086,37	61 629,94
	94 086,37	61 629,94
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	70 853 093,29	50 445 639,98
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	5 515 998,99	388 392,52
Lyhytaikaiset muut saamiset	284 945,30	0,00
Lyhytaikaiset siirtosaamiset	71 348,27	33 297 889,64
	76 725 385,85	84 131 922,14
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	136 592,29
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	176 391 153,40	235 147 443,77
Vastaavaa yhteensä	178 578 449,60	237 659 854,49

GASUM OY, MYYNTILIIKETOIMINTA

EUR

Tase	31.12.2016	31.12.2015
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Osakepääoma	21 607 846,61	21 607 846,61
Edell. tilikausien voitto (tappio)	32 174 750,87	29 228 727,50
Voitonjako	-11 718 401,98	0,00
Tilikauden voitto (tappio)	8 646 150,95	2 946 023,37
	29 102 499,84	32 174 750,87
Oma pääoma yhteensä	50 710 346,45	53 782 597,48
Tilinpäätössiirtojen kertymä		
Kertynyt poistoero	82 701,38	0,00
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta	70 583 779,66	116 183 779,66
Johdannaisinstrumenttivelka	840 989,99	1 133 296,97
	71 424 769,65	117 317 076,63
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lyhytaikaiset lainat rahoituslaitoksilta	0,00	9 827 773,00
Ostovelat	13 655 459,41	34 979 456,58
Velat saman konsernin yrityksille	13 372 874,48	99 431,11
Muut velat	25 049 742,04	20 076 744,87
Siirtovelat	4 282 556,19	1 576 774,82
	56 360 632,12	66 560 180,38
Vieras pääoma yhteensä	127 785 401,77	183 877 257,01
Vastattavaa yhteensä	178 578 449,60	237 659 854,49

GASUM OY, MUU LIIKETOIMINTA

EUR

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liikevaihto	14 722 946,91	4 908 382,97
Liiketoiminnan muut tuotot	471 476,84	1 275 759,05
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-9 360 770,01	-2 420 390,00
Varastojen muutos	12 932,07	862 219,46
Ulkopuoliset palvelut	-47 092,50	0,00
	-9 394 930,44	-1 558 170,54
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-2 231 306,48	-2 074 231,27
Henkilösivukulut	-602 352,76	-596 167,13
	-2 833 659,24	-2 670 398,40
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 379 242,54	-1 145 185,85
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	-214 511,61	-1 917 668,34
	-1 593 754,15	-3 062 854,19
Liiketoiminnan muut kulut	-6 452 036,58	-3 729 574,22
Liikevoitto	-5 079 956,66	-4 836 855,33
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot	2 156 628,37	127 201 272,65
Muut korko- ja rahoituskulut	-1 702 702,31	-1 112 464,33
	453 926,06	126 088 808,32
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-4 626 030,60	121 251 952,99
Tilinpäätössiirrot		
Saatu konserniavustus	0,00	790 000,00
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-477 826,71	-360 900,00
	-477 826,71	429 100,00
Tuloverot	956 866,03	693 882,39
Tilikauden voitto / tappio	-4 146 991,28	122 374 935,38

GASUM OY, MUU LIIKETOIMINTA

EUR

Tase	31.12.2016	31.12.2015
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	36 815,46	66 373,40
Muut pitkävaikutteiset menot	1 203 129,11	1 570 926,08
	1 239 944,57	1 637 299,48
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet		
Maa-alueet	327 559,78	244 096,32
Rakennukset ja rakennelmat	6 016 872,39	6 134 661,29
Koneet ja kalusto	5 203 410,09	4 150 138,02
Muut aineelliset hyödykkeet	63 583,23	68 209,45
Ennakot ja keskeneräiset hankinnat	5 902 583,45	-691 259,17
	17 514 008,94	9 905 845,91
Sijoitukset		
Tytär-yhtiösakkeet	209 251 539,10	164 150 158,44
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	16 269 397,79	15 636 104,16
Osakkuusyhtiösakkeet	0,00	2 612 758,39
Muut osakkeet ja osuudet	20 000,00	93 870,79
	225 540 936,89	182 492 891,78
Pysyvät vastaavat yhteensä	244 294 890,40	194 036 037,17
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus	1 590 680,11	1 588 528,00
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	130 000,00	130 000,00
Pitkäaikaiset muut saamiset	30 000,00	123 571,44
	160 000,00	253 571,44
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	4 816 148,35	6 429 169,22
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	4 800 174,43	651 470,83
Lyhytaikaiset muut saamiset	124 445,12	14 575,85
Lyhytaikaiset siirtosaamiset	54 766,87	2 548 372,29
	9 795 534,77	9 643 588,19
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	6 624 726,14
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	11 546 214,88	18 110 413,77
Vastaavaa yhteensä	255 841 105,28	212 146 450,94

GASUM OY, MUU LIIKETOIMINTA

EUR

Tase	31.12.2016	31.12.2015
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Osakepääoma	187 768,47	187 768,47
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	33 700,18	33 700,18
Edell. tilikausien voitto (tappio)	125 850 762,81	3 475 827,43
Voitonjako	-45 830 572,14	
Tilikauden voitto (tappio)	-4 146 991,29	122 374 935,38
	75 873 199,38	125 850 762,81
Oma pääoma yhteensä	76 094 668,03	126 072 231,46
Tilinpäätössiirtojen kertymä		
Kertynyt poistoero	4 917 313,12	4 307 975,68
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta	109 416 220,34	52 442 615,23
Johdannaisinstrumenttivelka	1 636 264,12	1 133 296,97
	111 052 484,46	53 575 912,20
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lyhytaikaiset lainat rahoituslaitoksilta	29 000 000,00	23 172 228,00
Ostovelat	4 532 459,64	1 265 167,78
Velat saman konsernin yrityksille	28 296 876,76	106 603,47
Muut velat	2 030 184,88	2 263 309,93
Siirtovelat	-82 881,61	1 383 022,42
	63 776 639,67	28 190 331,60
Vieras pääoma yhteensä	174 829 124,13	81 766 243,80
Vastattavaa yhteensä	255 841 105,28	212 146 450,94

KIRJANPITOKIRJAT

Tasekirja tilikaudelta sidottuna kirjana
Päiväkirja tietokonetulosteena
Pääkirja tietokonetulosteena
Ostoreskontra tietokonetulosteena
Myyntireskontra tietokonetulosteena
Palkkakirjanpito tietokonetulosteena
Käyttöomaisuuskirjanpito tietokonetulosteena

Kirjanpitokirjat säilytetään vähintään 10 vuotta ja tositteet 6 vuotta tilikauden päättymisestä.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Omavaraisuusaste (%) =	100 x	$\frac{\text{Oma pääoma yhteensä}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}}$
Oman pääoman tuotto (%) =	100 x	$\frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääoma yhteensä (keskimäärin tilikauden aikana)}}$
Sijoitetun pääoman tuotto (%) =	100 x	$\frac{\text{Tilikauden voitto + rahoituskulut}}{\text{Oma pääoma yhteensä + korolliset velat (keskimäärin tilikauden aikana)}}$
Korolliset nettovelat =		Korolliset velat - rahavarat - lainasaamiset
Nettovelkaantumisaste (%) =	100 x	$\frac{\text{Korolliset velat - rahavarat - lainasaamiset}}{\text{Oma pääoma yhteensä}}$
Nettovelat / käyttökate =	100 x	$\frac{\text{Korolliset velat - rahavarat - lainasaamiset}}{\text{Käyttökate}}$

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITONJAOSTA

Emoyhtiön jakokelpoinen oma pääoma 31.12.2016 oli 194 967 256,30 euroa, johon sisältyy tilikauden tulos 72 716 721,21 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan päättyneen tilikauden tuloksesta 0,9434 euroa osakkeelta eli yhteensä 50 000 200,94 euroa. Loput tilikauden tuloksesta siirretään voittovaroihin.

TILINPÄÄTÖKSEN JA TOIMINTAKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Espoossa 3. päivänä maaliskuuta 2017

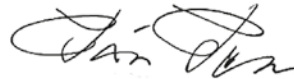
Juha Rantanen
hallituksen puheenjohtaja

Timo Koponen
hallituksen jäsen

Charlotte Loid
hallituksen jäsen

Päivi Pesola
hallituksen jäsen

Jarmo Väisänen
hallituksen jäsen

Johanna Lamminen
toimitusjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 3. päivänä maaliskuuta 2017
PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Pasi Karppinen
KHT

TILINTARKASTUSKERTOMUS

GASUM OY:N YHTIÖKOKOUKSELLE

Tilinpäätöksen tilintarkastus

LAUSUNTO

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Gasum Oy:n (y-tunnus 0969819-3) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää:

- konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista
- emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

LAUSUNNON PERUSTELUT

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

TILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT HALLITUKSEN JA TOIMITUSJOHTAJAN VELVOLLISUUDET

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja

täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

TILINTARKASTAJAN VELVOLLISUUDET TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUKSESSA

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonamme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

MUU INFORMAATIO

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksemme. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntonamme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa

hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että

- toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia
- toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme toimintakertomukseen sisältyvään informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

MUUT LAKIIN PERUSTUVAT LAUSUNNOT

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto maakaasumarkkinalain 5. luvun 4 §:n edellyttämistä seikoista.

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat siitä, että eriytettyjen maakaasuliiketoimintojen tuloslaskelmat ja taseet ja niiden lisätiedot ovat maakaasumarkkinalain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaiset.

Lausuntonamme esitämme, että eriytettyjen maakaasuliiketoimintojen tuloslaskelmat ja taseet ja niiden lisätiedot ovat maakaasumarkkinalain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaiset.

MUUT LAUSUNNOT

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 3.3.2017

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Pasi Karppinen

KHT

